Контрольный экземпляр

Массе а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

(«СВЕТ») Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР

Газет арадувл 1923 шера денз • ШОАТТА, 10 июль, 1976 шу. • № 84 (5596). • Мах 2 кеп.

ТАСС ХОАМ

«САЛЮТ-5» ЯХАЧА IИЛМАН СТАНЦЕ БОРТА ТIА Я «СОЮЗ-21» ЯХАЧА КОСМИЧЕСКИ КЕМА ЭКИПАЖ

1976 шера 7 июле московски ханах 16 сахьати 40 минути яьлча «Салют-5» яхача станцена тIехьатессад «Союз-21» яха транспортни кема. Космонавташ Б. В. Волынови В. М. Жолобови станце помещене дIачубаьнначул тIехьагIа Лаьттана гонахьарча орбита тIа болх бе йолаелар «Салют-5» яха лехкаш йола Iилман станци.

Орбитальни Iилман станце экипажо бе безача балха программа тIа оттадаьд:

— халкъа боахама гIулакха даиеш гулъяр духьа Лаьттан тIехеи тIарча объекташта, атмосферни явленештеи образованештеи геолого-морфологически тохкамаш делга;

— космически арара физически процессаши явленеши тохкилга;

— дозал дозацача хьалашка технологически экспериментащ елга;

— медико-биологически тохкамаш делга;

— станце тIара системаши аппаратурси тохкилга.

Новкъосташка Волыновгеи Жолобовгеи дика хьал да.

Наькъа программа кхоачашъе йолаеннай «Салют-5» яхача орбитальни станце экипаж.

ГIИШЛОНХОЙ БЕХКТОКХАМЕ ДЕКХАРАШ

КПСС XXV съезда решенеш тIа белгалдаьккхад гIишлош хьалъелга тоадари капитальни вложеней эффективность лакхъяри боккхача лоархIаме гIулакх хилар. Из дика кхетадеча Нохч-ГIалгIайчен гIишлонхоша доккхийи бехктокхамен декхараш тIаийцад иттлагIча пятилетка хьалхарча шера. Уж толамца кхоачашдара «ХIара балха денна — дикала Знак» яхача девизагIа къа а хьегаш шерра социалистически яхь йоаржаяьй цар. Дуккхача гIишлошъеча организацеша паччахьалкхен плани тIаийца социалистически декхараши дизза кхоачашду.

Чакхдаьннад пятилетка хьалхарча шера ах шу. ДIадахача шера хьалхарча ялх бетта шоай низаца республикерча подрядни организацеша даьрел 4 процент дукхагIа гIишлон балхаш даьд укх шера цу юкъа. ХIаьта а республикерча гIишлонхоша шоай низаца гIишлош хьалъяра ах шера план 99,3 процент мара кхоачашъяьяц. Кхоачаш ца деш дисад 619 эзар сома гIишлон-монтажни балхаш. Цун керттера бахьан да шоай торонех бизза пайда ца эцаши тIехьаюсаши цхьайола гIишлошъю организацеш хилар.

Паччахьалкхен плани тIаийца социалистически декхараши ханал хьалха кхоачашдара гIишлошъеча дуккхача организацеша кхетамца вIаштIехьбаьккхаб шоай къахьегам. Керд-керда тороназ гучайоах цар, бизза пайда эц царехи гIишлошъеча техникахи, механизмех, балха ханах пайда эцилга, социалистически яхьа кулгалделга дика вIаштIехьдаьккхад. Иштта чарех я «Грознефтехимремонтстрой» треста коллектив. Ший низаца гIишлон-монтажни балхаш дара ах шера план 105 процент кхоачашъяьй цо.

Иштта дика шоай къахьегам вIаштIехьбаьккха паччахьалкхен плани тIаийца социалистически декхараши тIехкхоачашдеш я «Чечингазстрой» треста, Нохч-ГIалгIай гIишлошъеча управлене СМУ-9, ПМК-155, СМУ-7, «Севкавнефтегазстрой» объединене СМУ-10, СУ-9, кхыйола гIишлошъю организацеш.

ГIишлошъеча техникаца, механизмашца, машинашца дика Iалаш а яь республике керда гIишлош хьалъеча къахьегаш я 86 гIишлой-монтажни, специализированни организацей коллективаш. Уж хьалъеча къахьегаш ба йоккха опыт йола гIишлонхойи специалисташи. Паччахьалкхен плани тIаийца социалистически декхараши толамца кхоачашдара мел эша торонаши хьалаши да цар. Цхьабакъда дуккхачар бизза пайда эцац царех. Укх тIеххьарча хана хIара шера тIехьаюсаш хьайоагIа Нохч-ГIалгIай гIишлошъеча управлене, цунна чуйоагIача СМУ-6, СМУ-3, «Чечингсельстрой» треста чуйоагIача Назрановски ПМК-432, кхыйолча гIишлошъеча организацей коллективаш. ГенподрядагIа гIишлон-монтажни балхаш дара ах шера план 91 процент мара кхоачашъяьяц Нохч-ГIалгIай гIишлошъеча управлене коллективо. ГIишлошъеча хьажийцача ахчах цо пайда ца эцаш тIадисад цунна 2122 эзар сом.

ТIехьаюсача цу гIишлошъеча организацеша иштта болх бара керттера бахьан да цар кулгалхоша гIишлонхой къахьегам кхетамца вIаштIехьа ца баккхар. Паччахьалкхен плани тIаийца социалистически декхараши толамца кхоачашдара тIалатта бехктокхам боккха хилар цар кхета ца дар. Хьалъе йолаяь массехк гIишло хьалъяь а ца йоаккхаш, кхыча объекташка гIишлонхойн материальни ресурсаши дIа-юха а хьежаеш юкъагIйоах хьалхаръяраш. Балха ханах, гIишлошъеча техникахи механизмехи пайда эцача, социалистически яхьа кулгалдеча цIенхашттара кхоачамбоацараш нийслу.

ГIишлош хьалъяра эффективность лакхъяра керттерча хьокхамех да гIишлон-монтажни балхашка дIадодар лохдар, хIара подрядни субподрядни организаце рентабельно болх бар. Цу гIулакха тIехьа чIоагIа къовсам лоаттабу республикерча гIишлонхоша. ДIадахача шера 20 миллион гарга сом пайда бир цар. Республикерча 86 гIишлошъечеи специализированни организацех 48 организаце мара кхоачашъяьязар гIишлон-монтажни балхашка дIадодар кIезигдара задани. 38 коллектив хилар гIишлош хьалъярга дIадодар лохдара задани кхоачаш ца еши рентабельно болх ца беши. Керттерча даькъе уж я тIехьаюсаш йола гIишлошъю организацеш. Царех я Нохч-ГIалгIай гIишлошъеча управлене СМУ-6, СМУ-3, СМУ-11, «Чечингсельстрой» треста ПМК-432, кхыяраш.

ДIахо йодача хана ла мегаргдолаш гIулакх дац из. КПСС XXV съезда решенеш тIа белгалдаьккхад хIара сомах, хIара къахьегама сахьатах, хIара тоннах бизза пайда а эцаш производства эффективность лакхъелга. Из даим дага а кхоабаш гIишлош хьалъяра эффективность лакхъяра республикерча гIишлонхоша тIаерзае еза шоай еррига торонаши кхоачамаши. Рентабельно болх беш йоаца гIишлошъю организацеш ца хилийтара гIишлонхой оарцагIа а боахаш, цу балха хадданза тIахьожам лоаттабе декхарийла я парте горкомаши райкомаши.

ДIадахача шера дийнна гIалаташ укх шера ца дувлийтара, хьалхашка латта декхараш дизза кхоачашдайтара, тIехьаюса гIишлошъю организацеш чуйоагIача ведомствай, управленей, министерствай кулгалхоша, партийни профсоюзни организацеша еррига торонаш оарцагIъяха еза, эшаш дола новкъостал де деза, цIенхаштта тоабе беза гIишлонхой болх. Цхьа гIишло хьалъяь а ца йоаккхаш дуккхача объекташка материальни, ахчан, къахьегама ресурсаш дIа-юха хьежаелга цIендаь дIадаккха деза.

ИттлагIа пятилетка — эффективностеи дикалеи пятилетка хилар хIаране дага а кхоабаш тIагIертта къовсам лоаттабе декхарийла ба балха ханах, гIишлошъеча техникахи механизмехи бизза пайда эцара.

Цхьайолча гIишлошъеча организацешка дукха моттигаш нийслу гIишлонхой каст-каста хувцалуш, къахьегамеи производственни дисциплина телхаеш, кхоачашдаьча балхашта юкъе брак йолаш. Уж саина дола гIулакхаш ца нийсдалийтара хадданза тIахьожам лоаттабе декхарийла я партийни, профсоюзни организацеш, халкъа тIахьожама группаш.

Социалистически яхьа кулгалделга эргадаьккха тоа а деш, яхье хьалха латтарий опыт шерра дIа-юха йоаржае еза. Хан-ханнахьа итогаш е еза яхье баьннараша даьхача толамий. Уж дIадовзийта деза массанена. Боккхача лоархIаме да хIара участке, бригаде хозрасчет юкъейоалаяр. Болх ритмично дIабахийтара индустриальни методах гIишлош хьал а еш аккордно-премиальни системах алапи телилга чIоагIа пайдане гIулакх да.

Халача балхашта механизаци а еш, шин-кхаь сменагIа гIишлонхоша болх бергбола гIулакх вIаштIехьдаккха деза. ЦIенхаштта тоаде деза материально-технически Iалашо елга. ИттлагIча пятилетка хьалхарча шера плани тIаийца социалистически декхараши кхоачаш ца деш цхьаккха гIишлошъю организаци хила йиш яц.

ДАЬХЕН АМБАРАШКА — 14.850 ТОНН ЯЛАТ!

— ЙОАХ ШАЬЛАХОША

Республике гIолла

СИЙЛЕ ХИЙЛА ХЬАЛХА ЛАТТАРИЙ!

1976 шерара хьувкъам чуэцара гIулакха вIашагIъеллача республикански штабагара тхога баьча хоамах социалистически яхье тахан хьалха ба е комбайнераш:

В. СЛАВКОВ — Шелковской района «Путь к коммунизму» колхоза комбайнер. Хьувкъам чуэца болабича денз ший комбайна бункер чура 546 тонн ялат дIаденнад цо, сезонни норма дикка тIехкхоачаш а еш.

Б. ВИСАИТОВ — Грозненски района «Ермоловский» совхоза комбайнер. НормагIа 25 йолаш 45 тонн ялат аьрдад цхьан дийнахьа.

В. АБДУРАШИДОВ — Гудермесски района «Кошкельдинский» совхоза комбайнер. НормагIа 30 йолаш 66 тонн ялат аьрдад цхьан дийнахьа.

ХЬАЛХА ЛАТТА БОАХАМАШ

Шелковской района «КОМИНТЕРН» колхоз. Хьекхача ялатах 84 процент дар аьрдад. 68 процент ялаташ хьакхари ардари къаьст-къаьста долаш чуийцад.

Ачхой-Мартановски района «САМАШКИНСКИЙ» совхоз. 66 процент ялаташ аьрдад. 78 процент дар чуийцад хьакхари ардари къаьст-къаьста долаш. Цхьан комбайно деннеи бийсанеи чуэц 17 гектара тIара ялат.

Урус-Мартановски района «ГЕХИНСКИЙ» совхоз. Укхаза ялаташ тIехьагIо кхаьчад, цхьабакъда хIанзле а дерригача ялатах 13 процент дар хьекхаи аьрдаи даьннад. ПланагIа доагIачул диъпагIа дакъа фу чутессад. Из — республике дикагIча хьокхамех цаI.

МИШТА ЛЕЛ ЯЛАТ ДIАЛУЛГА

Гурахьа дийна ялаташ чуэцилга сихдаьд комбайнераша, жаткай машинисташа, шофераша. Цхьанна а минута лаьгIлац колхозийи совхозийи центральни хьатташкара балхаш. Автомашинашца, тракторашца, тIехьайийзача лафеташца цига хьатIадахьа ялат цIендеш, докъадеш, тIа а дувтташ элеваторашкеи пункташкеи из дIадохьийташ къахьегаш ба хьаттай болхлой.

9-гIа июль тIакхоачаш Даьхен амбарашка чутессад 16911 тонн ялат.

Массарел дукхагIа ялат дIачуденнад наурцаша — 5249 тонн, шелковчанаша — 2317 тонн, Надтеречни районо 2458 тонн, Сунженски — 1415 тонн, Шалински — 1169, Гудермесски — 2217 тонн.

Паччахьалкхенна ялат дIалулга эсалагIа лел Грозненски, Урус-Мартановски районашка, Масала, Грозненски районо дIаденнар 1031 тонн мара дац, хIаьта Урус-Мартановски районо — 299 тонн.

СИХЕИ ЦIЕНЕИ ЧУЭЦАРГДА...

Тха район вай республике йоккхачарех цаI я. ХIара шера дукха ялат дIелу оаха паччахьалкхенна. ХIаьта иттлагIча пятилетка укх хьалхарча шера тха района лаьтта леладераша къовсам лоаттабу чудахьаш дола дерригa ялат (хьажкIаш а тIехь), 14850 тоннага дIакхоачадаре.

ХIанз массе колхозашкеи совхозашкеи сихдаь чуэцаш да ка бола ялат. Укх шера тха из чуда деза 12512 гектара тIара. Хьувкъам во бац. Юкъера лаьрхIача хIара гектаре тIара оаха чуэц 24—25 центнер ка бола ялат.

Къаьстта дика хьийкъад гурахьа дийна ялат «Шалинский», «Джалка» совхозашка, Куйбышева, XX-ча партсъезда цIерагIча колхозашка.

Масала, «Шалинский» совхозе юкъера лаьрхIача цхьан гектара тIара 28—29 центнер ялат доал, «Джалка» совхозе — 25—26 центнер, хIаьта XX-гIча партсъезда цIерагIча колхозе хIара гектара тIара чуэца кIа 30 центнерга дIакхоачаш да.

Тха района механизаторий, кулгалхой, специалистий, кхашка балхаш мел дерий керттера декхар да дика хьийкъа дола ялат ма-хулла сихагIеи цIенагIеи чуийца даккхар.

«1976 шера хьувкъам чуэцилга, юртбоахама продукташи доакъараши кийчделга Iалашдара кхы тIа а де дезарий хьакъехьа» бола КПСС ЦК-ан СССР Министрий Советеи соцам кхоачаш а беш, 10—12 балха дийнахьа чуийца даккха лерхI ка бола ялат.

А. ГАПУЕВ,
Шалински юрта боахама производственни управлене начальник.

ЦХЬА ФИЙГ ЦА УЛЛИЙТАШ...

Шалински района «Джалка» совхоза коллектива хIаиз хьалхашка латта эггара бехктокхамегIа декхар да кхашка дика хьийкъа гурахьа дийна ялаташ ханнахьеи доа ца деши чуийца дахар. Укх шера укхаза чуэца деза 2600 гектар совгIа ялат. Из чуэцара цхьацца халонаш хьалхашка эттаяр, хIана аьлча укх тIеххьарча хана чIоагIа дийлхача догIаша дикка лаьтта дегIала доджадаьдар ялат. ХIаьта, хIаманна маькара болча комбайнераша ялат сихха чуийца даккхара эргаяьха тоайир шоай комбайнаш.

Укх деношка дIаболабеннаб мукх чуэца. ХIанзле цох ах мукх чуийца баьннаб. Белгалдаккха деза ялат хьакхари ардари къаьст-къаьста долаш чуэцилга.

— Ялат чуэца доладалалехьа тха коммунистий собрани хилар. Партийни собране оаха дийцар «1976 шера ялат чуэцилгеи юртбоахама продукташи доакъараши кийчделгеи Iалашдара кхы тIа а де дезарий хьакъехьа» КПСС Центральни Комитетеи СССР Министрий Советеи баьча соцамахи, ялат сихеи доа ца деши чуийца даккхара вай мехка толашагIа болча механизаторашка КПСС ЦК Генеральни секретара Леонид Ильич Брежнева яздаьча письмохи. Собране къамаьлаш даьча дуккхача коммунисташа гучадаьхар ялат чуэцара кийчо еча нийслуш дола кхоачамбоацараш, белгалдир хьем боацаш уж дIадахара наькъаш, — йоах парткома секретара М. Альдиева.

Совхоза кулгалхошеи партийни профсоюзни организацешеи кIезига терко яц ялат сихеи доа ца деши чуийца даккхара оарцагIбаьнна къахьегаш боахкача комбайнерашта, жаткай машинисташта, шоферашта, хьатта балхаш дераш та юкъе шерра социалистически яхь вIаштIехьъяккхарей, царна юкъе политико-массови болх лерттIа дIаоттабарей, мел эшача хIаманца уж Iалашбарей гIулакха.

Социалистически яхье хьалхале а лелаеш, хIара дийнахьара нормаш тIехкхоачашъеш хьалхара моттигаш яьхача комбайнераштеи шофераштеи лу карара кара луш йола ЦIе вымпелаши ахчан премеши. Хьалхара моттиг яьккхача комбайнера лу тума ахча, шолагIа моттиг яьккхачоа, — пхи сом, кхоалагIа моттиг яьккхачо — кхо сом. Комбайнерашта саина моральни материальни гIойленаш яьй хьалхале лелаеча жаткай машинисташтеи шофераштеи.

Ялат чуэца дIадоладенна дукха ха еце а, хьалхара моттигаш дIа ца хецаш хьинаре къахьегаш ба балха йоккха опыт йола комбайнераш Юсупов Мовлди, Мадаров Мовсар, Эдишев Ваха, Автаев Ширвани, шофераш Гирихайов Александр, Гуржиханов Мохьмад, кхыбараш. Хьадоаля ялат во дац. Юкъера лаьрхIача хIара гектара тIара 25 центнерга дIакхоачаш ялат чуэц план 22 центнер йолаш. ХIаьта цхьайолча участкашкара кхы а дукхагIа ялат чуэца лерхI.

Дика тоаяь я хьатташка ялат цIендеши тIадотташи йола машинаш, транспорт, складаш, белгальяьй ялат дIахьош йола маршруташ. ХIара бригаде вIашагIъеххай партийни группаш. Цар тIахьожам лоаттабу ялат чу мишта эц хьожаш, арахец «Молнеш», «Къахьегама листокаш» учет лелаю чуэцачеи паччахьалкхенна дIалучеи ялата.

Массе бригадашкарча станий красни уголокашка долаш да ялат чуэцаш боахкача наха деша керда газеташ, журналаш, ловза шахматаш, шашкаш, ладувгIа радиоприемникаш. Ялат чуэцача къахьегарна бIайха кхача кийчбу.

Ялат чуэцаш боахкача комбайнерашта, жаткай машинисташта, шофераштеи хьатташка балхаш дераштеи юкъе политико-кхетама болх беш ба коммунисташи, политинформатораши, агитатораши.

Шоай дIайхача партийни дешашца совхоза къахьегамхой оарцагIбоах иттлагIча пятилетка укх хьалхарча шера дика хьийкъа дола ялат цхьа фийг лаьтта ца уллийташ цIендаь сиха чу а ийца паччахьалкхенна дIадалара, царна довзийт вай мехкарен дэазол дехьарен кердадараш, дувц КПСС Центральни Комитета Генеральни секретара новкъоста Леонид Ильич Брежнева дукха ха йоацаш г. Берлине коммунистически болхлойи партей Конференце дунен халкъашта юкъе машар чIоагIбара, ядерни тIом ца хилийтара, машаре цхьана дахара хьакъехьа даь къамаьл.

Вай партеи правительстваи чуреи арахьареи политика чIоагIгIа хьаллоацаш, дерригa шоай хьинари низи оарцагIбаьккха къахьегаш ба совхоза болхлой ялат сихха чу а ийца Даьхенна из дIадалара план йизза кхоачашъе гIерташ.

М. РАШИДОВ.

Ка бола ялаташ чуэцилга дика лел Наурски района Ленина цIерагIча колхозе. Массе комбайнераша хьинаре къахьег. Царех цхьаккха а вац ший ден норма цкъан-ахаззеи кхоачаш ца еш.

СУРТА ТIА: (аьрдехьара аьттехьа) комбайнера гIонча Е. Ремезов, комбайнер С. Исраилов, мехотряда начальник С. Мигиев, комбайнераш Н. Пивнев, П. Соломатин.

В. ЮНЦЕВИЧА сурт.

Нов. Сербина Антонина Иосифовнайна Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума Сийлен грамота ялярах дола

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА

УКАЗ

Республикана педагогически кадраш кийчъеча дуккхача шерашкеи беркатеи болх барахи общественно-политически вахаре хьинаре дакъа лацарахи Нохч-ГIалгIай Автономни Советски Социалистически Республика Лакхехьарча Совета Президиума Сийлен грамота лойла нов. **Сербина Антонина Иосифовнайна** — Нохч-ГIалгIай паччахьалкхеи университета математически анализа кафедра заведующена.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель Х. БОКОВ.
Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Н. ПРАВЕНЬКИЙ.

г. Грозный, 1976 шу 28 июнь.

Нов. П. Д. Лопатина Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума Сийлен грамота ялярах дола

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА

УКАЗ

Дуккхача шерашкеи беркатеи партийни органашка болх барах а ваь 50 шу дизарца дувзаденна а Нохч-ГIалгIай Автономни Советски Социалистически Республика Лакхехьарча Совета Президиума Сийлен грамота лойла нов. **Лопатин** Петр Дмитриевича — КПСС Надтеречни райкома хьалхарча секретара.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель Х. БОКОВ.
Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Н. ПРАВЕНЬКИЙ.

г. Грозный, 7 июль 1976 ш.

ХАЛКЪА ВАХАРА Ю ЙОАКХО

ИЙСАЗЛАГIА ХЕРЖАЧА РСФСР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА КХОАЛАГIА СЕССИ

ИттлагIча пятилетка социальни программа толаме кхоачашъярах дIакъаста йиш йоаца дакъа лерхI парте хIанзарча хано дIа ма-дехха дика товараш дIахо а дукхагIа хьадар. «Из парте программни установкаш кхоачашъярца юкъарчал доацаш дувзаденна Iалаьмате боккха политически экономически лоархIам бола гIулакх да», — аьлар КПСС XXV съезда трибуна тIара новкъоста Л. И. Брежнева.

Советски наьха вахара хьал вай ме лу кхы а чIоагIагIа дIадех халкъа лаьрхIа товараш дукхагIа хьадарал совгIа дIайийлерий хьашташ дикагIа кхоачашдергдола дика товараш дукхагIа хьадар а.

Советски Россе халкъашта эша товараш дукхагIа а дикагIа а хьадар — ийсазлагIа хержача РСФСР Лакхехьарча Совета кхоалагIча сессе дувцача керттерча дешаех цаI. Цо ший болх дIаболабир 8 июле Москве, Йоккхача Кремлевски двореце. Укхаза гулбеннаб депутаташ — Российски Федерацe автономни республикай, краяй, областий викалаш.

Депутаташеи хьаьшашеи безаме тIаийцар новкъостий **Л. И. Брежнев, Ю. В. Андропов, В. В. Гришин, А. А. Громыко, А. П. Кириленко, А. Я. Пельше, Н. В. Подгорный, Д. Ф. Устинов, Б. Н. Пономарев, М. С. Соломенцев, И. В. Капитонов, М. З. Зимянин, К. У. Черненко.**

Сесси хьайийлар РСФСР Лакхехьарча Совета председатела депутата **В. А. Котельникова.**

Гулбеннараша хьал а гIайтта дагалаьцар хьалха сесси хиначул тIехьагIа байна республика Лакхехьарча Совета депутаташ А. Я. Абашкин, А. А. Гречко, Д. В. Камынин, В. Н. Лебедев, Г. Ф. Попов, С. С. Смирнов, В. Н. Цветков, С. И. Штеменко.

Керда хержача депутатий В. Н. Макеева, Н. Н. Пономарева, В. Н. Маслова, Н. Н. Журкина, Л. Н. Лаврова, А. Н. Луковеца полномочеш бакъеш соцам тIаэц мандатни комиссе яьча доклядах.

ЧIоагIъю ден повестка:

1. КПСС XXV съезда решенешка хьежжа халкъа эша товараш республике дукхагIа а дикагIа а хьадара Российски Федераце советски боахамеи органий декхарех.

2 Недрах долча РСФСР кодекса проектах.

3. РСФСР Лакхехьарча Совета Президиума Указаш чIоагIдарах.

КПСС съезда решенешка хьежжа халкъа эша товараш республике дукхагIа а дикагIа а хьадара Российски Федераце советски боахамеи органий декхарех доклад йир РСФСР Министрий Совета председатела заместитела **В. И. Воротникова.**

Советски наха, дунен берригача прогрессивни машар безачеи низаша чIоагIа хьаллоац, аьлар цо, КПСС, Советски правительства машари халкъашта юкъера кхерамзлеи чIоагIъяра чакхдоаха гIулакхаш. Российски Федераце берригача къахьегамхоша КПСС Центральни Комитета, ЦК Политбюрона, КПСС ЦК Генеральни секретара новкъоста Леонид Ильич Брежневна шийна дег тIара чIоагIа баркал оал коммунизм хьалъяра Iалаьмате йоккха программа чакхйоаккхаш кIаьд ца луш болх барах, советски халкъа хьал-торо айяра йоакхо ярах.

Белгалйоалаш исторически событи, коммунизм хьалъеча новкъа советски общество дегIаяра хан-юкъ хинна дIаэттай, аьлар дIахо докладчика, КПСС XXV съезд.

Съездо отта ма-дарра, иттлагIча пятилетка керттера декхар латт общественни производство динамични пропорциональни дегIаяра, цун эффективность лакхъяра, Iилматехнически прогресс сихъяра, къахьегама оасарле айяра, халкъа боахама дерригача доакъошка балха дикал ма-могга тоаяра ларда тIа халкъа вахара материальни культурни боарам айбара Коммунистически парте лаьпа никъ лерригIа чакхбаккхарах.

(Йистедоалар 2-ча оагIо тIа).

ХАЛКЪА ВАХАРА Ю ЙОАКХО

(Йистедоллар. Долалур I-ча оагIо тIа).

Халкъа эша товараш хьаделга сихха дегIадоаладар, из я а я къахьегамхой вахара хьал-торо айяра, вахара социалистически хьисап чIоагIдара, вай парте социальни программа толаме кхоачашъяра материальни лард. КПСС ЦК парте XXV съезда яьча Отчетни доклада тIа халкъа эша товараш дукхагIа арахецар, бытовой гIулакхаш делген торговлин тоаяр хIанзарча хан-юкъах къоастае езача керттерча проблемашта юкъе цIераш йоахаш дар.

Российски Федераце нийслагIча пятилетка, заданеш кхоачашъярах ше дувцаш, оратора белгалдаьккхар, кхаь шера республика къаман доход 32 процент йоккхагIа хинна хилар, хIаьта цун дукхагIа хиннача пхе даькъах диъ дакъа къахьегама овсарле лакхъяра чотах хиннад. Парте аграрни политика чакхъяхаро йиш хилийтай дIададахача кхаь шера хаоттама хьалаш цхьаккха аьттув боацаш хинналале а колхозашеи совхозашеи ерригa продукци юкъера лаьрхIача 15 процент дукхагIа яккхай. Алапеш лакхдаьд, дукхагIа хиннад общественни потреблене фондашкара тела ахчаши льготаши, бахача наьха хIара сагасих лаьрхIа реальни доходаш 26 процент дукхагIа хиннай. Болх бе йолаялийтай яйгачеи кхачани промышленноста керда бIаьш предприятеш. Халкъа эша товараш 34 процент дукхагIа хьадаьд, хIаьта культурно-бытовойи боахамеи гIулакхашта лаьрхIа хIамаш 60 процент совгIа арахийцай. Соахка 3.2 миллиард сома маьха, е 1970 шерарчул цкъай ахаззеи дукхагIа бытовой гIулакхаш дир бахача наха. Пачхьалкхени кооперативни торговле товарооборот пхе шера 30 миллиард сом, е 34.6 процент дукхагIа хиннай. Дукхача товарий дикал лакхъеннай, ассортимент шеръеннай, бахача нахага дукхагIа дохк уж.

Цхьабакъда, республике хIанзалца хьадаьча потребительски товараша, белгалдоаккхар доклада тIа, хьалхашка оттадаьча декхарашкеи тIа-тIа дукхагIа наха эшарашкеи хьежжа кхоачамбац хIана а. Дукххача предприятешка бизза пайда эцац производственни мощностех, дукха йов материальни ресурсаш, балха хаа. Массаза а яц йоакхо тIехдикеи эшшача ассортиментагIеи товараш арахецара. Керда предприятеш хьалъяреи йолаш ярашта реконструкци яреи хаьаш каст-каста тIехьайоах гIишлонхоша. Геттара лакха балха овсарле йолча оборудованеца производстваш кхы тIа а кийчъяра болх мела лел. Массанахьа а, яьккхаяц нийса вIаштIехьа смежни предприятей, хIаьта иштта промышленностеи торговлеи балха координаци.

КПСС XXV съездо дIадийхад арахецача товарийи деча гIулакхийи дукхалга диллача санна, иштта дикалга диллача а, овлангара хувцамаш хургдола гIулакх Iалашделга. Оттаяь заданеш эггара кIезигагIа яраш санна лоархI парте, цо декхарийла ду белгалъяь планаш дикка тIехкхоачашъе, цу гIулакха мел эша торонаши кхоачамаши лаха а царех пайда эца а.

Докладчика хоам бир, РСФСР промышленноста тайп-тайпарча доакъоша бахача наха товарашца кхоачам бара декхараш кхоачашдеча лоацача даькъа хьакъехьа. Масала, ерригача Союзе хьадеча диъ даькъах кхо дакъа кIадаш, зипаш, лаьреш, гаташ хьалу республике, тийга яь хIамаш — 56 процент, кога гIирс — нийса ах хIана бац аьнна. ДIаяхача пятилетке 40 процент совгIа дукхагIа хиннай Российски Федераце яйгача индустре производственни фондаш, болх бе йолаеннай 70 совгIа керда йоккхий предприятеш, бIаьш производстваш я реконструкци яьи технически керда кийчъяьи.

Яйгача, текстильни, моттигерча промышленноста предприятешка дикала управлени ю комплексни система юкъейоалаяьй. Шерра дIайоаржаеш я РСФСР Министрий Совето къоабалъяь «Российски товараш — тIехдика» яхаш девиз а йолаш социалистически яхь йоланьча Каминнски камвольни комбината коллектива инициатива.

Культурно - бытовойи боахамеи гIулакхашта лаьрхIача товарех дуккха а дукхагIа дараш еза йоккхача промышленноста доакъой предприятеша арахец Российски Федерацe. Царех дуккха ярашка кийч а даь чакхдоахаш да продукце дикал лакхъяра тIадерзадаь дукха гIулакхаш, хIаьта цар йиш хилийтай къаьстта дукхагIа хоатташ дола товараш шерра арахецилга вIаштIехьдаккха.

Цунна цхьанз, халкъа эша дуккха товараш хьаделга вIаштIехьдоаккхача, белгалдаьккхар докладчика, хIанз а цIенхаштта кхоачамбоацараш да, из бахьан долаш вIаштIехьдалац наха мел эш уж хилийта, хIаьта хьаеча хIамай дикал дукхагIйолча хана хIанз дIадехарашка хьежжа яц.

ДIахо оратора дийцар быта служба дегIайоалаярна дувзаденна дешаш. Цо хоам бир, нийслагIча пятилетка шерашка бытовой гIулакхаш дара объем цкъан ахаззеи йоккхагIа хинна хиларах. Хьалъяьй геттара лакха балха овсарле йолча хIанзарча техникаца кийчъяь бIаьш йоккхий предприятеш, бе-беча тайпара гIулакхаш дукхагIа ду, юрта районашка бахача наха деча бытовой гIулакхий боарам городашка деча гIулакхашта дIахо гаргабигара наькъагIа керда гIа баьккхаб.

Цхьабакъда, быта служба дегIайоалаяра карагIдийннараша Iалашдац къахьегамхошта тIа-тIа дукхагIа эшараш — къаьстта а деш дола гIулакхаш дикеи бе-беи хиларга диллача.

Доклад еча хана чIоагIа уйла тIаяхийтар кхачан продукташ хьаю промышленноста доакъош дIахо дегIадоаладара. Белггала аьлча, белгалдоаккхар паччахьалкхено иттлагIча пятилетке кхачан, дулха-шурий, чкъаьрий промышленность дегIайоалаяра нийслагIча пятилеткачул 21 процент дукхагIа капитальни вложенеш хьожяь хилар. Цо йиш хулийтаргья кхачан промышленноста технически боарам дикка айбе, из йоагI-йоагIача дIанийсъе.

Баха нах товарашца дикагIа Iалашбара кIезигача лоархIаме дакъа кхачан торговлега. Дуккхача предприятей торговн организацешца айхха бувзам хиларо йиш хилийтай эшарашта хьашт долча товарашца бизза кхоачамбе. Наха дикагIа дараш — эш товараш, хIаьта иштта царга уж дIадехийтараш массе тайпара социально-экономически фактораш а я. Цу хьалашка халкъа эша товараш арахецача производствана планировани координаци яра дешаш керттерча лоархIаме да.

Халкъа эша товараш хьаделга вIаштIехьдоаккхача лоархIаме дакъа кхоач, белгалдаьккхар докладчика, къахьегамхой депутатий Советашка. Законо шоашта еннача шеррача полномочеех пайда а эцаш, влияни дукхагIа е яьнай уж наха дукхагIа хоатташ дола товараш хьадеча предприятешта, хьанкагIчун кара уж яле а. Советаша шоай тIехьожама кIал лоац промышленноста тайп-тайпарча доакъой объекташ хьалъелгеи реконструкци елгеи. Производства дуккхача участкашка болх беш я депутатски посташ, цар сецаду гIулакх доацаш хIамаш йоаелга, технологически дисциплина телхаяйташ.

Халкъа эша товараш хьаделга дегIадоаладарей цар дикал лакхъярей даькъе эIамига опыт Iоаьяц городий Москвани Ленинградеи, Татарски АССР, Куйбышевски, Московски, Ростовски, Саратовски, Ярославски, Российски Федерацe кхыча областий Советаша. Халахете а, моттигера советски органаш ерригаш а яц кхоачамех пайда эцара, наха дукхагIа хоатташ дола товараш кхы тIа а хьалдараи цар дикал тоаярай торонаш лахара хьинаре болх беш.

КПСС XXV съездо иттлагIча пятилетке товараш дукхагIеи дикагIеи хьадара оттадаь бехктокхаме декхараш кхоачашдара, белгалдаьккхар докладчика, советски, боахама, планови органаша хьинарегIа бе безаргба организаторски болх.

Эггара хьалхарча аргIанна лакхбе боагIа промышленноста доакъош дегIадоаладара еш йола планировани, халкъа эша товараш арахецача министерствайи ведомствайи балха еш йола координаци тоаяра хьалхара республика Госплана, министерствайи ведомствайи лоархIам а бехктокхам а. Цу хана эргаьккха тоаянза яргъяц планироване, маьхаш хьахилара, стимулироване система, цу тайпара из бахача наха эша товараш кийчдара хьаштаща яхайоа дукхагIа тIаерзаргйолаш, арахецаш йола хоатташ йоаца хIамаш социара цо новкъостал дергдолаш. Халкъбоахама планаш уттаеча хана цар тIа белгалде деза халкъа эша товараш хьаду производстваш РСФСР территоре тIа дикагIча тайпара, хилаза яргйоаца специализации гIойленагIа йола цун концентрации Iалашъе еззаш хилар теркал а деш.

Российски Федерацe къахьегамхоша, КПСС XXV съезда решенеш кхоачаш а еш, производства эффективности балха дикали лакхъяр духьа шерра яьржача социалистически яхьа ларда тIа, иттлагIа пятийолаелча денз белгалара толамаш даьхад. Оратора хоам бир, республика промышленносто хьалхарча ах шера план продукци маьхала иккхара боарамаи къахьегама овсарле лакхъяраи ханал хьалха кхоачашъяь хилар. Планал совгIа 570 миллион сома маьха хьадаьд халкъа эша товараш. Декхар сенах латт аьлча, из латт, карагIдаьнна толамаш чIоагIдарахи 1976 шерара плани социалистически декхараши ханал хьалха кхоачашделга Iалашдарахи.

Ший доклад чакхйоалаш В. И. Воротникова Российски Федерацe берригача къахьегамхой цIерагIа КПСС Центральни Комитета, Советски правительствана, КПСС ЦК Генеральни секретара новкъост Л. И. Брежневна шийна дош делар КПСС XXV съездо белгалъяь экономически социальни дегIадахкара сийлахь йоккха программа толаме кхоачашъяра цар шоай дерригa низаши творчески хьинари тIадохийтаргхиларах.

Iуйрийнарча заседане докладах лаьца йолаеннача пренешка къамаьлаш дир КПСС Московски горкома секретара депутата **Л. А. Борисова,** къахьегамхой депутатий Московски областной Совета исполкома председатела хьалхарча заместитела депутата **В. И. Прохорова,** къахьегамхой депутатий Ленинградски городской Совета исполкома председатела депутата **Л. Н. Зайкова,** Бурятски АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатела депутата Б. С. Семенова, В. И. Ленина цIерагIча Костромской льнокомбината ткачихас депутата **В. Н. Плетневас,** къахьегамхой депутатий Алтайски краевой Совета исполкома председатела депутата **В. Н. Гаевске,** РСФСР яйгача промышленноста министра депутата **Е. Ф. Кондратькова,** КПСС Свердловски обкома шоллагIча секретара депутата **Е. А. Коровина.**

Сайрийнарча заседане пренешка дакъа лаьцар В. И. Ленина цIерагIча Магнитогорски металлургически комбината воккхагIволча оператора депутата **А. А. Сотникова,** къахьегамхой депутатий Саратовски областной Совета исполкома председатела депутата **Н. С. Александрова,** КПСС Хабаровски крайкома шоллагIча секретара депутата **Л. К. Обушенкова,** къахьегамхой депутатий Владимирски областной Совета исполкома председатела депутата **Т. С. Сушкова,** РСФСР торговле министра депутата **В. П. Шиманске,** КПСС Омски обкома шоллагIча секретара депутата **В. Н. Демченкос,** Татарски АССР Министрий Совета председатела хьалхарча заместитела депутата **А. М. Котова,** Курски кога гIирсий производственни объединене болхлочо депутата **Ж. Г. Захаровас.**

Шоаш къамаьлаш деш депутаташа белгалдоахар, парте Центральни Комитето, КПСС ЦК Генеральни секретарь новкъост Л. И. Брежнев керте латтача цун Политбюрос лелабу политически никъи чакхдоаха практически гIулакхаши советски наха дег тIара къоабалдеш хилар.

Депутаташа белгалдоахар, республика яйгача, текстильни, кхачан, индустре кхыча доакъой коллективай планашеи доккхийча социалистически декхарашеи советскии боахамеи органий организаторски болх тоабелга дIадехаш хилар. Хьалда, корта бола предложенеш тийлар болх беш йолча мощностех, материальни финансовин ресурсех биззагIа пайда эцара тIаерзаяь. Цар дош делар, наха чIоагIагIа хоатташ йола продукци хьаяра КПСС XXV съездо хьалхашка оттадаь декхараш кхоачашдергхиларах.

9 июле дIахо болх бергба РСФСР Лакхехьарча Совета сессе. **(ТАСС).**

Дика къахьег наха бытови гIулакхаш дара йола объекташ хьалъеча Аргунски РСУ бригадира А. И. Ихаевас, отделочницас К. Бахарчиевас. Балха дикал лакха а йолаш А. Ихаевай бригадерча наха хIара денна 130—140 процент кхоачашъю шоай нормаш.

СУРТА ТIА: (аьрдехьара аьттехьа) бригадир А. Ихаева, отделочница К. Бахарчиева.

А. ТРУНОВА сурт.

Завода къаьнагIча аппаратчикех цаI я № 17-18 йолча цехе болх беш йола Н. Н. Сонникова. Из коммунистически къахьегама ударник, къонача болхлошта хьехам телар я.

СУРТА ТIА: аппаратчик Н. Н. Сонникова.

В. ЮНЦЕВИЧА сурт.

БОЛХ ДИКА БУ

Республика хIамаш дIаюв лаьтташ хьаьдаран эрий дадараш карадерзадаран доккха дакъа юкъехухь «Чеченингушводстрой» управлене гидростроителаша. Духхьал иттлагIча пятилетка хьалхарча шера ялх бетта 12 миллион сома гаргга гидротехнически, ирригационни, боахама - бытови объекташ хьалъяьй цар. Ах шера план 101,6 процент кхоачаш а еш планал совгIа 186 эзар сома тайп - тайпара балхаш даьд гIишлошъераша.

Производства дерригача доакъошка «ХIара балха денна — дикала Знак» яхача девизагIа шерра яьржача социалистически яхьах дика беркат даьннад. Укхаза иштта тIехкхоачашъяьй хьалъяь яьнна гIишлош болх бе йолаялийтара план а. Хьалхарча ах шера планагIа лийрхIача 610 гектара метта хий декха цар кийчдаьд 1186 гектар лаьтта. Реконструкци яьй 1964 гектар лаьтта хий декхача системана, 24 эзар гектара тIара ушалаш йокъаьйй.

Иштта дика дIадоладаьд коллективо шоллагIа ах шу а.

Г. ЛУКЬЯНОВ.

ПОЛИТИЧЕСКИ ДЕШАР— ЛАКХАЧА БОАРАМ ТIА

«КПСС XXV съезда решенешка хьежжа партийни дешара декхарий хьакъехьарча» КПСС ЦК соцам тIа белгалдоаккх, партийни дешар, комсомольски политически дешар, экономически образовани шерра дегIайоалайро коммунистийи парте боацарийи идейно-политически боарам лакхбара, коммунизм хьалъяра декхараш кхоачашдеча цар хьинар айдара новкъостал даь хилар.

Тха районерча политически дешареи экономически образованеи итогий анализ еш белгалдаккха мегаргда, 1975 — 1976 дешара шера ерригача звеньяшкеи формашкеи политически экономически образоване керттера чулоацам марксизма-ленинизма идеяш, КПСС XXV съезда, КПСС ЦК декабрьски (1975 ш.) Пленума материалаш, вай парте чакхдоахача экономически политически гIулакхий актуальни дешаш хинна хилар.

КПСС XXV съезда документаши материалаши Iомаяро лоархIаме моттиг дIалоацар района политически экономически образоване система балха юкъе. Уж Iомаяра еш йола кийчо 1975 шера декабрь бовш дIайолайир. Политически дешара ерригача формай пропагандисташца семинар йир XXV съезда КПСС ЦК-ас оттаяь Проект Iомаяра, хIаьта тIехьагIо, съезд хинначул тIехьагIа, пропагандистий семинарашка рекомендацеш елар съезда материалаш Iомаяра. Уж Iомаеш баьча балхо, итогови занятеша хьахьеккхар, занятей идейно-теоретически боарам лакхбенна, деша багIарий производственни общественни хьинар айдара цар влияни еш хилар. Цунна тешал ду укх тайпарча цифраша: политически дешареи экономически образованеи системашка деша баьгIарех цхьан шера 1550 саг коммунистически къахьегама ударникаш хилар.

Политически образоване системе дакъа лацаро новкъостал даьд деша багIарий общественно-политически хьинар айдара. Школашкеи теоретически семинарашкеи дешабагIарех 395 саг агитатор ва, 237 — политинформатор, 120 — партийни комитетий докладчикаш. 60 эзар сом гаргга экономически эффект а луш шера 250 совгIа рационализаторски предложенеш еннай деша багIараша. НийслагIча пятилетка итогегIа деша багIарех 30 гаргга сага СССР орденаши медалаши еннай.

Бахача наха юкъе КПСС политикана, КПСС XXV съезда материалашта пропаганда дикагIа яр духьа дIададахача дешара шера къаьстта уйла тIаяхийтар пропагандистски кадрашца беча балха. КПСС райкома политпросвещене кабинето теоретически методически новкъостал даьд царна. Дика вIаштIехьъяьхаи пропагандисташта чIоагIа пайдана йолаши чакхъяьлар «КПСС XXV съезда баха ма-боаггIара накъбахара даькъера пропагандистий декхараш», «НийслагIча пятилетка итогаш а иттлагIча пятилетка хьалхарча шера производственни, планаши социалистически декхараши толаме кхоачашдара къахьегамхой оарцагIбахара даькъера пропагандистий декхараш а» яхараши кхыяраши санна йола теоретически Iилма-практически конференцеши семинараши.

ДIададахача дешара шера парте райкомо къаьстта уйла тIайохийтар бахача наха атеистически интернациональни кхетам балара проблемаех лаьца семинарски группаша беча балха. Из болх эффективни хилара тешал ду укх тайпарча данне ша. Дын цIейш деадеча деношка района общеобразовательни школашка занятеш тIа ихача дешархой процент 98—99 яр. Нохчий къамах бола мехкарий нагахьа дIабуваларца школера 8-ча классера 9-ча классе хьалчубоалача хана.

БIарччача дешара шера теоретически Iилма-практически конференцеш яьй атеистически интернациональни кхетам балара проблемашта хетаяь. Цар балха юкъе хьинаре дакъа лаьцад пропагандисташа Х. Х. Сайдулаева, М. И. Ибрагимова, М. Ю. Усманова, дукххача кхычар.

Района къахьегамхошта экономически дешар хьехилга ше вIаштIехьдоаккхача хана парте райкомо ларде лийцар «Къахьегамхой экономически образовани тоаярах» бола КПСС ЦК соцам. Практико хьахьеккхад, экономически дешара эффективность, нагахьа санна районни партийни организацеи къахьегача коллективашеи къестадеш дола керттера экономически декхараш малагIаш да пропагандисташтеи деша багIараштеи дика ховш хилча, экономически дешар уж декхараш кхоачашдара цар тIадерзадеш хилча, эггара дукхагIа лакхъюлуш хилар. Масала, экономически дешара эффективность меллай хьажар духьа тохкамаш даьд «Горскнефть» НГДУ. Цар хьахьеккхар, деша багIараша шера 16 эзар сома экономически эффект а йолаш ши рационализаторски предложени енна хилар.

Экономически политически дешар вIаштIехьдоаккхача боккхача лоархIаме я кулгалду кадраш. Цудухьа къаьстта лоархIам бу оаха цу деша. Района пропагандисташ болаш предприятейи учрежденейи 20 совгIа кулгалхо ва, балхах мукъабовлийта партийни, советски, профсоюзни болхлой ба, 67 пропагандист — юкъерча звеной кулгалхойи халкъа боахама специалисташи.

ТIехдика пропагандистски кадраш я районе. Уж ювцача хана къаьстта белгалвакха воагIа нов. М. Ю. Усманов — № 1 йолча Надтеречни юкъерча школа теоретически семинара кулгалхо, Х. Х. Сайдулаев — № 1 йолча Знаменски юкъерча школа теоретически семинара кулгалхо, Ю. Музаев — «Крутловский» комсий совхоза партийни организацерча марксизма-ленинизма лардий школа пропагандист, дуккха кхыбараш.

ГIулакхах геттара дика кхеташ вIаштIехьдоах цар дешар, дешархой тIаоза, моллагIа а чоалхане, хьалхарча юхьига кхетаюларгьяц аьнна хеташ йола, материал царна дег чу южае хов царна. Цу пропагандистий занятеш лакхача теоретически методически боараме, пропаганда технически гойтареи средствaех шерра пайда а эцаш хул.

Цунца цхьана районе коммунистий, комсомольций, парте боацача активистий дешар вIаштIехьдаккхара даькъе белггалара кхоачамбоацараш а хиннад. Районни партийни, комсомольски организацеша хIанз а вIаштIехьдаьккхадац пропаганда технически средствaех гойтара пособеехи массе метте пайда эцилга, берригаш а бац пропагандисташ шоай балха тIа шо-шоай творчески планаш лелаеш, Iомаеш йола темаш кIезига ювзайолийт коллективашта хьалхашка латтача хьаьдача декхарашца.

Совхозий — «Калаусский» (парторганизаце секретарь нов. Л. Эдилсултанов), «Минеральный» (парторганизаце секретарь нов. М. И. Дугариев), «Горагорский» (парторганизаце секретарь нов. С.-М. Татаев), «Сельхозтехника» районни объединене (парторганизаце секретара нов. Т. Зармаев) партийни организацеша лерттIа терко яьац къахьегамхой политически экономически дешара. Цига каст-каста юкъагIа а йийнай тIехьа а яьхай занятеш, дукхагIайолча хана лохача организационни теоретически боараме хиннай уж.

«Коммунистий дешар» яхача ший передовой статья тIа 14 июнерча «Правда» газето белгалдоаккхар: «ХIанз политически образоване система ерригача звеньяшка дешара керда шера шерра кийчо еш латт. Из болх занятеш дIайолаеннача хьалхарча деношке а денз марксистско-ленински дешара боарам лакха хулга Iалашдар духьа хьалхашка латта декхараш кхоачашдара, плана боарамагIа, массе оагIорахьара бе беза».

Уж указанеш дIа а нийца, районни партийни организаце хIанз шерра болх дIаболабаьб кердача 1976—1977 дешара шера коммунистий дешар вIаштIехьдаккхара, дIададахача дешара шера хинна кхоачамбоацараш кхы керда ца далийтара.

КПСС XXV съездо, «Партийни организацей декхарий хьакъехьарча» КПСС ЦК соцамо партийни организацешта хьалхашка оттадаь декхараш низ бола программа а хинна дIаоттаргда района къахьегамхой дерригa марксистско-ленински дешар вIаштIехьдоаккхачеи чакхдоаххачеи.

Р. МАДИЕВ,
КПСС Надтеречни райкома политпросвещене кабинета заведующи.

«ХIара балха денна — дикала Знак» яхача химикий инициативагIа къахьегача «Нефтегазпромавтоматика» СПКБ опытни завода дукххача болхлоша дог гIоздоаха, къахьегама толамаш доах иттлагIча пятилетка хьалхарча шера. Царна юкъе хьалха латтачарех цаI ва регулировщик Глушко Вячеслав (сурта тIа). Смена нормаш 125—130 процент кхоачашъю цо.

И. ПЛИЕВА сурт.

ДУНЕН ТIА ИРАЗ ХИЛИЙТАР ДУХЬА

Республика берригача къахьегамхоша дег тIара къоабалду КПСС делегацена керте лаьттача КПСС ЦК Генеральни секретара нов. Л. И. Брежнева Европа коммунистически болхлойн партей Конференце даь къамаьли, герз Iоаделга социалдараи герз дIадаккхараи тIехьа къовсам чIоагIбе аьнна Дерригача дунен Машара Совето баь тIахьехами.

Дунен тIа машар чIоагIбеча, халкъашта юкъера кхохкам кIаьдбеча нов. Л. И. Брежнева тоъал дакъа юкъеккхаьарах дийцар митинге къамаьл деш Октябрьски революце орден лелаеча «Красный молот» завода котельщикий бригадира НГIАССР Лакхехьарча Совета депутата Н. Рыженкова, токара Ленина орден лелаеча И. Олейникова, термиста М. Петрова, кхыбараша. Завода 4 эзар болхлочо Стокгольмски воззвани хьаллоацаш кулгаш яздир. Грозне Ленински районе ерригача дешара заведеней, 50 промышленни предприятей коллективаша кулгаш яздаьд цу документа кIала.

Грозненски районе цу деша хетаяь йиъ бIаь гаргга митинг хиннай № 1 йолча шурий совхоза тракториста Петр Ивановича Ларушкина митинге къамаьл деш аьлар: «Вай мехка болхлой классо герз Iоадар социалелга дIадех, лаьттан тIа чIоагIеи тешамеи машар латтар деза тхона. Аз дег тIара хьаллоац из документ а Берлине Европа коммунистически болхлойн партей Конференце КПСС ЦК Генеральни секретара нов. Л. И. Брежнева къамаьл деш халкъашта юкъера машари кхерамзлеи духьа лоаттабеча къовсаме Советски Союза хьинар лаьгIлургдац аьнна дешаши».

Дерригача дуненна шаьра гу халкъашта юкъера машари кхерамзлеи бахьан вай ленински парте мел тIагIерттан лерагIеи къовсам лоаттабу, — аьлар митинге «Пригородный» совхоза агронома М. Жерновникаяс. — Цун къаьгга дола тешал дар Европа коммунистически болхлойн партей Конференце КПСС ЦК Генеральни секретара нов. Л. И. Брежнева даь къамаьл. Се кхалсаг а нана а хилара тарра, аз шевар тIаьех Стокгольмски Машара воззванена кIала кулгаш язде а цхьан дийнахьа болх баь даьккха ахча машара фонда дIадала а».

Районе чакхъовлаш латтача митингий доакъашхоша дег тIара хьаллоац нов. Л. И. Брежнева къамаьл, КПСС XXV съезда решенеш кхоачашъеча хьинаре къахьегарца дакъа юкъеккхаьа дош лу. Районе вахача 30 эзар саго кулгаш яздаьд Стокгольмски воззванена кIала.

Массане а цхьа барт болаш хьаллоац парте машара политика Назрановски, Гудермесски, Ножай - Юртовски, Веденски, иштта кхыча районий къахьегамхоша. Иштта, Назрановски района къахьегама коллективашка 20 митинг хиннай цу деша хетаяь. Цига къамаьлаш даьд 80 саго. Цар къамаьлаш деш белгалдора цIена сигале хилар — советски наха эшаш дарех керттердар хилар, КПСС XXV съезда решенеш толамца кхоачашъяра духьа шоаш низи хьинари кходерг ца хилар. Стокгольмски воззванена кIала масанел хьалхагIа кулгаш яздир ГI. Ахриева цIерагIча «Электроинструмент» завода слесара - лекальщика коммуниста Котиев Ахьмада, лаборанткас Богатырева Нинас, кхыбараша. Цига хиннача митинге 140 производстве хьалха латтараша 1976 шера социалистически декхараш I декабрь хьатIакхачале кхоачашде, машара фонде цхьан дийнахьа болх баь даьккха ахча юкъдахьа дош делар.

«Маяк» совхозе хьалхарчарна воззванена кIала кулгаш яздир шекара свекла лелаераша Азиева Iайшетеи Измайлова Залихьатеи. Митинге къамаьл деш цар дош делар шоаш лелаеча хIара гектар лаьттан тIа 200—250 центнер шекара свекла кхее. Цу ноаной вишаI Советски Эскара мугIарашка гIулакхе ва. Цхьан дийнахьа болх баь даьккха ахча машара фонда юкъедахьа дош делар ноаноша.

Кердача Стокгольмски воззванена кIала итт эзар совгIа къахьегамхошеи бахача нахеи кулгаш яздаьд Гудермесски районе.

Болхлоша, инженераша, лораша, хьехархоша, цIеннаноша дег тIара баркал аьлар вай ленински партена, КПСС ЦК Генеральни секретара нов. Л. И. Брежнева лаьттан машар латтийтара цар дукха низ дIабаларах. Шоашкара доагIачуниа цар дош делар кхы а дикагIа къахьега, вай Даьхен низ чIоагIбеча ма-могга дакъа лаца.

№ 5 йолча юкъерча школе иттлагIча классе деша вагIача Красин Сергея аьлар: «Вай мехка коммунизм хьалъерий мугIараштa юкъеболх хIанз са нийсархой. Тха планаши дагалаттараши машарерча вахарца дувзаденна да. ГIишлош е, зизаш дебаде, дазарашта духьала къовсам лоаттабе, берригa нах ираз долаш бIаргаго безам ба тха. Шу даьлча Советски Эскара мугIарашка гIулакх деш хургва со. Аз дика кхетаду вай эскара керттера декхар дунен тIа машар лорабелга хилар. Цудухьа аз сай низ кхоачар дергда из сий лорадара».

Иштта эзар гаргга волча саго кулгаш яздаьд Дерригача дунен Машара Совета воззванена кIала Ножай-Юртовски районе. Ю. Гагарина цIерагIча колхозе хиннача митинге къамаьл дир Ленина орден лелаеча тхьамка кхедечо Кагирова Iайшета. Цо аьлар: — «Массаволча къахьегамхочоа беза машар, цхьабакъда из бахьан къовсам лоаттабе беза».

СССР 50 шу дизара цIерагIча Грозненски химзавода болхлоша С. Чубака, К. Асламбекова, А. Трутина шоаш къамаьлаш деш дег тIара баркал аьлар вай партена, цун Политбюрона, КПСС ЦК Генеральни секретара нов. Л. И. Брежнева дунен гIа кхохкам кIаьдбара, машар бахьан кIаьд ца луш къахьегарах, тешам белар иттлагIча пятилетка планаш ханал хьалха кхоачашъяра завода болхлоша берригa низ дIалургхиларах.

ХIанз укх деношка бIаь совгIа болхлой митингаши собранеша хиннай Октябрьски районе. Цига къамаьлаш даьд 400 саго, 20 эзар саго кулгаш яздаьд кердача Стокгольмски воззванена кIала.

Митингашка, собранешка къамаьлаш даьча болхлошеи колхозхошеи, инженерно - технически болхлой, Iилмахой, интеллигенции, деша багIа кагирхой дег тIара раьза ба Европа болхлойн коммунистически партей Конференце болх толамца чакхбаьнна. Республика берригача къахьегамхоша къоабалду цу Конференце КПСС ЦК Генеральни секретара нов Л. И. Брежнева даь къамаьл, вай хьамсарча парте мехко чун доазол арахьи дунен гIа машар лорабара тIехьа чакхйоаха политика. Республике кхо бIаь эзар совгIа волча саго кулгаш яздаьд Дерригача дунен Машара Совета воззванена кIала. ХIанз предприятешка, колхозашка, совхозашка, нах бахача моттигашка — массанахьа декаш да агитаторий, политинформаторий, моттигерча Советий депутатий дешаш. ДIахо йодача хана машар чIоагIбара тIехьа КПСС XXV съездо вIаштIехьъяьккха программа, нов. Л. И. Брежнева Конференце даь кIоаргга чулоацам бола къамаьл наха дIадовзийташ ба уж.

П. ХОРОШИЛОВ.

ИДЕЙНИ КХЕТАМ— ХIАРАНЕНА

Укх деношка кепатеха арабаьккхар «КПСС XXV съезда решенешка хьежжа партийни дешара декхарий къахьегара» КПСС ЦК соцам. Цу тIа хьалда анализ яьй партийни организацеша кадрий марксистско-ленински образоване даькъе Iоаьвча опытех баьча балхеи.

9-ча городской больнице болх беш 241 саг ва шоашца 22 коммунист а 15 комсомолец а волаш. Шоай ерригa знанеш, говзал низаш дIател цар уахошта дарба дара.

Партийни организаце ший лоархIамегIарча декхарех цаI лоархI парте члений, комсомольций, парте боацарий марксистско-ленински образоване даькъе беш бола болх. Дукха хa йоацаш тха больницерча политически дешара лакхерчеи юкъерчеи звеньяй системашка дIададахача дешара шера тIехьара итогови занятеш хилар. Деша баьгIараша хьахьеккхар шоай тоъал кIоарга знанеш хилар, партеи правительстваи политика шаьра кхетаяр.

Пропагандисташа коммуниста А. А Асатряна, лораша Н. И. Писцовскаяс, С. М. Лонскаяс наха дикагIа дIаэцаргйолаш хьех деша багIараштa коммунистически морала, советски патриотизмаи пролетарски интернационализмаи принципаш, общественни вахареча хIамай коммунистически позицешкара мах бе Iомабу уж.

Итогови занятешка шоай геттара дикеи кIоаргеи знанеш хилар хьахьеккхар КПСС членалла кандидат йолча Ш. А. Плиевас, коммунисташа В. П. Линевас, С. Г. Осиповас, лораша Н. П. Оздоевас, А. П. Выстреповас, медицински сестраша О. Вышкваркос, Л. Дуровас, Н. Чечкинас, Т. Пеньковас, кхычар. Цхьабакъда оаха кхетаду, партийни дешар вIаштIехьдоаккхаш хилча марксистско-ленински образовани дIахо эргайоахаш гоае, кердача наькъагIа лелае езилга. Бокъонца цу тайпара чикъ ба «КПСС XXV съезда решенешка хьежжа партийни дешара декхарий хьакъехьарча» КПСС ЦК соцам тIа бувцар. Больница партийни бюрос дешара тематика хувца оттайир, новкъоста Л. И. Брежнева доклади КПСС XXV съезда кхыйола материалаши Iомаелга керттера декхар а лоархIаш. Из декхар съезда решенеш тешшаме чакхйоахаргйолча предпосылкаех цаI лоархI. Къаьстта уйла тIайохийтаргья оаха тхоай идеологически кхетамеи балха эффективность лакхъяра. Соцам тIа аьннача тайпара органически шоайла цхьоагIо йолаш, практикаца айхха бувзам болаш Iомае еза теории политикеи.

Партбюро заседанеи 1976 шера 22 июне хиннача гуччахьарча партийни собранеи чIоагIъяьй кердача 1976—1977 дешара шера лакхерчеи юкъерчеи звеньяй семинарски группаш. Лакхерча звеной семинарски группе дешаш хургва 33 саг, царех 13 коммунист, 2 комсомолец, вожаш парте боаца лораш а болаш. Юкъерча звеной семинарски группашка дешаш хургва 100 совгIа саг керттерча даькъе юкъера медицински болхлой. Кердача дешара шера юкъерча звеной системе Iомаергья «КПСС политика — чакхйоаха марксизм-ленинизм». Укх шера 2 лор хьожаваьа Сайрийнарча марксизма-ленинизма университета пропагандистски факультате деша: лор Т. М. Ахмадова — «Медик» яхача больничнн пенгазета редактор хиларах тарра, журналистика отделене: лор В. Т. Пошивайло — дикагIйола агитатор хиларах тарра, Iилмаи атеизма отделене.

Партийни бюрос кхетаду, дука вIаштIехьдаьккхача политически дешаро хIара болхлочоа санна, иштта бIарччача коллективана а иттлагIча пятилетка хьалхарча шера КПСС XXV съезда исторически решенеш чакхъяха аьнна тIаийца социалистически декхараш толаме кхоачашдара новкъостал деш хилар.

С. ДОБРИЕВ,
9-ча горбольница партбюро секретарь.

ДЕКХАРАШ ТIЕХКХОАЧАШДАЬД

БIаьстии ахкан юхьи — жа леладераштa эггара сaготагIа йола ха: цу хaнна цхьатарра дахка долалу жа, цул тIехьагIа ларга дезаш хул уж. Тха бригада жа Iуй Iаьдал да цу сaготача балхашта хьалхагIе а кийчо е дIаболалуш, вешта аьлча аьхкии гурахьеи денз. Бакъдар аьлча эггара чIоагIагIа теркам тIабохийт оаха хьайбаш нийса кхабара. Из да унахцIена Iоахарий Iодараи тха дукхагIа даккхараи эшаш дола керттера хьал. Бизза пайда эц оаха тхоай дагIенех, къаьстта йоакхо ю Iоахарий — тIехьагIа Iул а хинна дIаоттаргдерий.

Тха жел капитальнэ хьалъяь я, паргIатта хош цу чу шоай Iоахарий а тIехьа 727 жий, цхьабакъда Iа хьатIакхоачаш дукха болх бу оаха жа чудоахка отараш дIоахлеш, жа дахкаргдолча хана (тха Iулацара дараш геттара хьалха дахка долалу уж — январе) кийчо еш. Iаьхаргаш чудохкаргдола оагIилгаш оахош хьалеча хана къаьстта уйла тIайохийт оаха пенашца оагIув а болаш латтараштa — уж къаьстта дика дIоахду оаха тIох беттача пенацара шелал хьатIалаттаргйоацаш.

ДIадаха шу чIоагIа йокъал йолаш дар, доакъараш геттара къе дар. Цхьабакъда совхозе сихха оарцагIбаьлар халонашта кIалхардовлара наькъаш лахара. ХIаьта из бахьан долаш кхоачам хиллал Iалашйир йол, силос. Бакъда вогIа дар хьал концентрированни доакъараш ца тоъарах. ХIаьта а тха бригада жа Iуша долла хIама дир тиш ца долийташ жа Iаигара дахараи цу тайппара цар продуктивность лакха хулга Iалашдараи. Тарлучох нийса лелайора доакъарий рацион, лазараш ца хилийтар духьа шоай ханнахьа профилактически мероприятеш чакхйоахар.

ХIаьта жа дахка доладеннaчул тIехьагIа дийнахьа а буса а царга хьожаш нах хулар. Манчигов Султан, Басханов Ваха, Батакаев СаIид — цу массане а шоай низ ца кхобеш болх бора. ХIана аьлча хIаране кхетадора, дукхача беташка оаха чIоагIа хьийгача къих даьша беркат мел доккха да хIанз хьахиначунга хьежача ховргдолга. Керда Iодаь Iоахарий цу сахьате йIовхал телача йокххийча электрически лампашца дIоахдеча оагIилкашка дIачукхуxь оаха. Цига цу сахьате докъалу уж, хIаьта цул тIехьагIа дIадолалу кIезигагIча лоархIаме доаца гIулакх — кхоабилга. Наьна шура шоашка хьаIувдалац Iоахарашка, цудухьа новкъостал де дезаш хул царна.

ХIанз уж дерригa балхаш тIехьашкахьа дисад — жа дахкаь даьннад. ХIара 100 жийна тIехьа 107 Iаьхар хилийта аьппа социалистически декхар тIаийца хиннача метте, тха жа Iуй бригадо 109 Iаьхар хилийтаб.

Дог гIоадоаккхаш да вокх коллективай хьоакхамаш а — массане а цхьатарра дика къа а хьийга, укх дукхача шерашка эггара хьалха кхоачашъяьй Iоахарий хьахилара план. Iалаьмате халача хьалашка яькхай из котале, цудухьа езагIа а я из.

Тахан юха а сaгота болх дIаболабеннаб желашка — дукха ха йоацаш жа ларгара итогаш еш латт. ПланагIа хIара устагIанна тIера 2,7 килограмм, хIаьта дерригa а лаьрхIача 290 килограмм тха даккха дезаш дар тхо. Цхьабакъда из декхар а оаха толаме кхоачашдаьд. ТIехника толамаш а доахаш жа лерга даьлар боккхагIболча жа Iуй Адаевеи Папановеи Iулашка — юкъера лаьрхIача цар хIара устагIанна тIера хьалхарчо 3,5 а шоллагIчо 3 а килограмм тха даьккхад. 3,5 килограмм яькхай тха Iулацарча хIара устагIанна тIера а.

Массехк бутт кхы балийта Iа, тIаккха боахамерча жа леладераша рапорт лургда итталагIча пятилетка хьалхарча шера шоашта хьалхашка латта декхар кхоачашдарах. Цхьабакъда хано керда проблемаш оттаергья хьалхашка, хIаьта уж а оаха иштта къоастаергья.

М. АРСАНОВ,
«Самашкинский» совхоза воккхагIвола жа Iу.

ШКОЛАНА ХЬАЛХАШКАРА ДЕКХАР

Вай Коммунистически партеи правительстваи Iалаьмате чIоагIа терко ю дешархошта къахьегама кхетам бaлареи профессе никъ хьехареи дешай.

Чакхдаьннад тха школа коллективана къаьстта деза дола дешара шу. КПСС XXV съезда яха ма-йоагIара накъаяхар духьа социалистически яхь а йолаяь, халкъа образоване хьакъехьара цун решенеш кхоачаш я еш. СоагIапчара № 19 йолча юкъерча школа коллективо дикка толам баьккхаб дешара-кхетама болх вIаштIехьбаккхара гIулакха: шоллагIча шера чубусараш боацаш духхьашха чакхдаьккхар школа дешара шу. Цул совгIа дукха къахьийгад дешар беркатеча балхаца дувзара. ГIулакх дика вIаштIехьдаьккха еш я лакхерча классашкарча дешархой производственни практика. Дешача даьха толамаш къахьегама коталонашца чIоагIде лаьохIа я школа коллектив. Школана шефство лелаеча «Ингушский» комсий совхоза коллективо кхашка шекара свеклаш кхееш баьча балхах хьахиннараша тхо гIаддуг. Школо декхар тIаийцад дешархой производственни практика чотах йиъ гектара тIа шекара свеклаш хьалкхееи пачхьалкхена дIаялеи. Свеклаш нийлхъяра болх бaь баьнаб. шиъ ханнахьеи дикеи даьд эггара хьалхара оасар. Дика чакхдоаккхаш латт шоллагIдар.

Тхона чIоагIа дикахет дешархой сакхетам лакха болаш, цар хьинаре къахьегаш. Берригa дешархой арабуцад балха. Дукхача берий даьша-ноаноша оасар де дIайийцай «дезала гектараш» оалаш йола свеклаш. Дай-ноаной свекловодашгектарникаш болаш дола бераш производственни практиках мукъадовлийта лаьрхIар школо. Цхьабакъда дешархоша цу гIулакха цIагIа а Iийна балха ера ца бовлаш совца тиганзар 9 «а» классерча цхьан дешархочо Наурузов Руслана, шийга тъай даьшта новкъостала свеклашта оасар де гIо аьлча, укх тайпара жоп делар: «Сай свеклаш тIа болх баь школана хьалхашкара сай декхар кхоачашдаь се ваьлча. тIаккха гIоргва со сай даьнеи наннеи новкъостал де». Школана карагIдаьнна эггара кертердар да, дешархоша общественни болх, массанена а пайдана бола болх шоай болх лоархIаш хилар.

ДIадахача дешара шера оаха даь сел белгалдаьнна хIама фуд? СоагIапчара а МагIалбикера а дукха бараш цецбувл, хIаьта цхьабараш теша а тешац, селлара саккетаме дакъа лоацаш дешархой хилара.

Из-м кхы сел тамаш е езаш хIама а дац. Берригача советски наха дика хов вай советски хьисаперча вахаро сага малагIа совленаш лу. Советски Iаьдала тIехьа агитаци е езаш хIама дац, хIана аьлча цунна тIехьа латта воккха агитатор вахар ше, вай долаш дараш да.

Цхьабакъда сенна фу эш, укх гаргтарча хана школо дергдар фуд наха шиъ ханнахьеи шорттигеи дIахайтар, шера керте эггара сaготагIа долча хьалашка шиъ хан балха низи хьалхагIе а эггара нийсагIча тайпара дIа-юха бекъа хIаране вIаштIехьдаргдолаш дIахорча балха нах психологически кийчбар — уж сaггота эшаш хIамаш да.

Дешархой юкъарча беркатеча къахьегама гIабердабар лоархIаме гIулакх хилар кхета а деш, дешара шу доладеннача юххье денз школои «Ингушский» комсий совхозои дешархошта професе никъ хьехараи къахьегамца кхетам бaлараи цхьана план оттайир. Школаи совхозеи кулгалхоша, хьехархоша а производстве хьалхалаттархоша а дешархошцеи цар даьшца-ноанощцеи дукха беседаш елга лаьрхIар 1975 шера октябре берий дай-ноаной собрани йир укх темах лаьца: «Кхувш боагIарий къахьегамцара безам совбаккхари творчески кхетам лакхбари, професси харжара царна новкъостал дар». «Юрта перспективай хьакъехьа», «Знанеша юртбоахама производство дегIайовлаеча лоацача даькъа хьакъехьа», «Малгобекски районе комсаш лелаелга дегIадоаладара перспективай хьакъехьа» дешархоштеи цар даьшта-ноаноштеи хьалхашка доклаадаш йир «Ингушский» комсий совхоза специалисташа: парторга Х. Х. Гагиева, инженера Х. А. Бузуртанова, агронома И. И. Гандалоева, кхычар. Школе вIашагIъехкача механизаторий курсашка дешаш хилар 7—10 классашкара 45 дешархо. Дешача а производственни практика йолча а хана гучадоал дешархошта фу хов, цар сенца безам ба. Юртбоахама балхах дикагIа кхеташи цунца дукхагIа безам болаши бараш «Ингушский» комсий совхоза чотах къаьсттача дешара заведенешка деша бохийт.

Цу берригача кийчоне хьехамеи балхэ новкъостал даьд тахан гха толам балара.

А. БАЗОРКИН,
СоагIапчарча № 19 йолча юкъерча школа директор.

ЧИРКЕЙСКИ ГЭС ТАХАН

Дагестански АССР. Хьалъяь йоалаш латт Къилбаседа Кавказе эггара йоккхагIйола гидроэлектростанци — Чиркейски ГЭС. Болх бе оттаяьй тIеххьара, йиълагIа йола агрегат.

СУРТАШ ТIА: «Чиркейгэсстрой» № 1 йолча гIишлои-монтажни управлене дикагIбола болхлой КПСС членалла кандидаташ Ю. Белоусов, А. Абакаргаджиев, М. Раджанов. Лакхехьа: Чиркейски ГЭС-а сунт.

Р. ДИКА сурташ.
ТАСС фотохроника.

ХЬАЙБАЙ ЙОАКХО Ю

«ХIара боахама — цхьан шераи ах шераи кхоачам хиллал доакъар» аьнна Сунженски района «Путь к коммунизму» колхоза къахьегамхоша даь кхайкарал хьаллаьцад «Надтеречный» винсовхоза кхаш леладераша. Боахаме дика вIаштIехьадаьккхад доакъараш кийчделга.

Из болх къаьстта дикагIа лел коммуниста Ибрагимов Къоасама кулгалдеча механизированни отряде. Цун механизатораша хьекхача аьлах 642 тонн аргIаш а даь вIашкатехай. Йол хьоакхача маIача наха нийсса къахьегаш я трактористка Идрисова Медна. Цхьаккха ди дIадахийтац цо шиъ балха норма 140—150 процент кхоачаш ца еш.

Йол фермашка хьатIаозача хьинаре къахьег шофераша Юсупов Iусмана, Автаев Махьмада, кхычар.

Х. ЖАПАРОВ.

●

СВЕКЛАШ ЛЕЛАЕРАШТА БОЛЧА АЬТТОННА

Тха совхозе дукха гIуллакхаш ду юрташка баха нах кхашкарча балхашта юкъеозара, цар цIагIара хьалаш теркал а деш.

Ховш ма дий, зIамига бераш хиларах цхьаболча истий балха арабовла йиш йоацилга. Из гIулакх теркал а деш, совхоза цхьоалагIчеи шоллагIчеи отделенешка хьайийллай берий бешамаш. Белгалдаккха деза, берашта къоастаь помещенеш йоккхийи сийрдеи йолга.

Берий бешамашка дукхагIдараш свеклаш леладерий бераш да. Берашта мел эша хIама долаш да укхаза: хан-ханнахьа бIэйха кхача кийчбу, цIена меттaш да, цар йоакхо еш воспитателаш ба.

Берий бешамашка 100 совгIа бер да. Уж болх беш хургья кхашкара балхаш чудийрза даллалца.

З. БЕРСАНУКАЕВА,
Шалински района «Джалка» совхоза кадрай отдела йоккхагIа йола инспектор.

ХIАРА ФЕРМАНА КХОАЧАМХИЛЛАЛ ДОАКЪАР

Денгара денга дукхагIа хул колхозийи совхозийи фермашка Iалашду доакъар.

Укх шера 5 июль тIакхоачаш йол Iалашъяра план 30 процент, сенаж кийчъяра — 98 процент, баьций витаминни хьоар даккхара — 52 процент кхоачашъяьй.

Йол Iалашъяра болх къаьстта дика вIаштIехьбаьккхаб Наурски Шалински районашка. Йол Iалашъяра планаш 51 процент кхоачашъяьй цу районашкарча юрта боахама къахьегамхоша. Цунна цхьана из тайпа доакъар Iалашдара тIехьабус Гудермески, Назрановски, Сунженски, Урус-Мартановски районий доакъар Iалашдераш.

Республика цхьайолча районашa хIанзле кхоачашъяьй сенаж кийчъяра укх шерара планаш. Цхьабакъда Наурски районо — 18 проценти Шалински районо — 25 проценти мара кхоачашъяьяц из тайпа доакъар Iалашдара планаш.

Баьций витаминни хьоар даккхара болх къаьстта дикеи сихеи кхоачашбу Грозненски, Наурски, Сунженски, Шелковской районий юрта боахама къахьегамхоша. Из тайпа доакъар кийчдара шера планаш хIанзле 55—68 процент кхоачашъяьй цар. Цунца цхьана Малгобекски районо — 14 процент, Урус-Мартановски районо — 20 процент мара кхоачашъяьяц баьций витаминни хьоар даккхара планаш.

Доакъара кIезига мах болаш дац ча а. Укх шера 220 эзар тонн Iалашде дезаш да из республике. ХIаьта хIанзле Iалашдаьр 6,1 эзар тонн мара дац. Из гIулакх иштта во нийсденнад 63 эзар гектара тIара чуийцача ялата культурай ча 6,1 эзар гектара тIара цар мара гулдаь доацандаь. Къаьстта во вIаштIехьдаьхад ча Iалашдара балхаш Грозненски, Надтеречни, Сунженски районашка.

Из тайпа доакъар Iалашдара балхаш сихде деза дIахо йодача хана.

Укх шера 5 июль тIакхоачаш доакъар Iалашдарах йола

СВОДКА
(План кхоачашъяр проценташца)

	йол	сенаж	баьций хьоар	ча
Ачхой-Мартановски	24	104	30	1
Веденски	11	—	—	—
Грозненски	30	118	65	2
Гудермесски	26	110	40	5
Малгобекски	32	198	14	5
Надтеречни	41	68	33	1
Назрановски	22	110	22	—
Наурски	51	18	55	4
Ножай-Юртовски	9	40	—	—
Советски	—	—	—	—
Сунженски	21	97	55	2
Урус-Мартановски	13	103	20	—
Шалински	51	25	—	—
Шелковской	30	99,3	68	15
Республике	30	98	52	3

ДИКА ЧАКХЪЯККХА ФЕСТИВАЛЬ

Укх деношка Нохч - ГIалгIай АССР Министрий Совете хилар халкъа кхоллама Еррий-союзни фестивала II тур чакхъяккхара хетаь республикански оргкомитета заседани.

Цига дийцар вай республике фестивала шоллагIа тур чакхъяккхара культура министерства, облсовпрофа республикански газетий редакцеша, телевиденеи радиовещанеи Комитето беча балхах.

Оргкомитета заседане цу хьакъехьа къамаьлаш дир республикански хоровой общества секретара В. Я. Темуркаева, телевиденеи радиовещанеи Комитета председатела С. М. Лагутина, «Грозненский рабочий» газета редактора заместитела Г. М. Погибела, «Ленинан некъ» газета культура отдела заведующе Б. Чалаева, «Сердало» газета редактора заместитела М. М. Хамхоева, облсовпрофа секретара П. Е. Селинке.

Заседане иштта къамаьл дир оргкомитета председатела, Нохч - ГIалгIай АССР Министрий Совета председатела заместитела Н. К. Байбулатова.

Оргкомитета заседане дакъа лоацаш вар КПСС Нохч - ГIалгIай обкома пропагандеи агитацеи отдела заведующе заместитель Р. А. Сайханов.

Доазол дехьара

СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ МЕХКАШКАРА ХОАМАШ

ТРАКТОРАШ ХЬАЮ КЕРДА ЗАВОД

Белграде болх бе йолаеннай тракторaш хьаю керда завод. Юххьанца хIара шера цо арахецаргья 40 эзар тайп-тайпара машина. Царех цхьаяраш дегIаухача мехкашка йоххаргья. ТIехьа тIайоагIача хана наьха санна дегIайоагIаргья керда производство. ХIара шера заводо арахецаргья 50—60 эзар трактор.

ХIанз Югославе кхашка болх беш я 240 эзар трактор. Столични предприятел совгIа уж арахецаш я кхы а вохI завод. 1980 шу хьатIакхоачаш халкъа боахама дукхача доакъошта кхоачам хиллал хургья уж машинаш.

(ТАНЮГ — АПН).

●

ЦIЕНОШ ХЬАЛДУ

Кердача цIеношка бIаь эзар бухарестцага квартираш кхьчай соахка. Укх шера кердача фусамашка ваха ховргва румынски столицера кхы а бIаь эзар саг. Хьалъяьргья керда социально - культурни объекташ: торговле предприятеш, 223 школьни класс, кхо эзар моттиг йола берий бешамаш, болх беча кагирхошта лаьрхIа йола общежитеш.

И. МИХАЙЛОВ,
АПН соб. корр.
Бухарест.

●

ПНР КЪАМАН БИБЛИОТЕКО ФУСАМ ХУВЦАРГЬЯ

Варшаве баха книжкаш дукха дезараш къаман библиотеко фусам хувцарга хьежаш ба. Цу библиотеке да 3 миллионал совгIа книжка, хIара шера цига хьатIадоагIа 160 эзар керда книжка.

Мокотув яхача района парке хьалдеш латт шийттаза вIаштIардаь библиотека цIа. Цига оттаергья юкъара дIоахал 143 километр йола металлически стеллажаш. Цу тайпарча цхьан мугIарагIа дIахоштаргда пхи миллион книжка. Цул тIехьагIа хьалъергья кхы а ши корпус. Цар чу хургья йиъ читальни зал, лекцейи кинофильмайи зал, книжкай музей, музыкальни студи, хIаьта иштта Iилман институташ, полиграфически отделени, кхыдараш. Къаман библиотека кердача фусам чу хьачуйоагIаргья 1982 шера.

(Интерпресс — АПН).

●

БРИГАДНИ ХОЗРАСЧЕТАХ БОАЛА ПАЙДА

Советски гIишлонхочун Н. Злобина юкъейоалаьча бригадни хозрасчета методагIа болх беш я Монгольски Халкъа Республика ахаш хIана яц аьнна йола гIишлош ю бригадаши организацеши.

Из прогрессивни метод балха юкъеяхьарах боккха пайда боал: укх тIеххьарча кхаъ шера Монголе кхояьй 3,4 миллион тугрик маьха гIишлой материалаш. хIара болхлочун къахьегама овсарле юкъера лаьрхIача 32,6 процент лакхъеннай.

(АПН).

Нагоя ши юхь

Городи цун проблемаши. Цу тема тIа-тIа дукхагIа моттиг дIалоац японски газеташ тIа, цох каст-каста дувц радиоси телевиденеи. Специалисташта хетачох укх гаргарча хана Японе баха нах 120 миллионага дIакхоачаргба, царех 80 процент бараш городашка бахаргба.

ХIамах сакхеташ мала вола японец хIана вац аьнна ва урбанизаце проблемаех кIоаргга дувца гIерташ. Миштa хила еза кхоанеи город, городаш хьалъерий планаш вахаре кхоачашъяра фу де деза муниципальни Iаьдалаша? Iилмахоша а студенташа а, болхлоша а цIенноаноша а цхьатарра бала кхаьча дувц цу дешаех. ЦIераш йоах форда тIа гIолла лелача, лаьттан кIалхарча, хии кIалхарча городий, столица кхычахьа дIаяхьара проектай. Из дерригa а дувцача хана дукхха городской проблемаш дикагIча тайпара къоастаяьй аьнна шоашта хетача Нагоя хьехаю японцаша.

Карта тIа хьежача а ховргда Токиои Осакии дIаяьлча мехка йоккхагIа йола кхоалагIа город — Нагоя мехка кхыча нах бахача моттигел эргаш йолга. Цига шера проспекташ, автомобильни наькъаш я, е вешта аьлча кхыча японски городашка санна готтига улицилгаш яц цига.

Дунеи шоллагIа тIом болча хана Японе кхыйолча а промышленни экономически централша санна американски авиаце бомбаш йийттай Нагояна а. Цхьабакъда йохаяь хиина Токио, Нагасаки, кхыйола а городаш шоаш хьалхагIа хинача тайпара — цIенош хьалдеча лостам боацаш, готтигеи гоамеи улицилгаш йолаш, канализаци йоацаш юхаметтаоттайир, хIаьта Нагое иштта дандар. Городской Iаьдалаша кердача принципагIа город товелга вIаштIехьдаьккхар. Цун цхьа башхло я шера проспекташи улицаши яххар.

Сихъялараx кхыйола городаш дехке яьлар. Нагоя опыт хьаэца цар Iаьдалаш тохаделча тIехьа хилар. городской кварталий кхыча тайпара план оттаяра нийшар геттара а дукха ахча. Миллиардаш ненаш дIаяхийтача а хеттача тайпара из болх бе йиш хиланзар. Цудухьа дукххача японски архитектораша Нагоях лерхI шиъ тайпара кхы йоапа город.

Цига дIавахалехьа из дерригa а сона хоаш дар. Бакъда «кхоанеи городе» дIакхаьчача хьалхарча минуташка уж уйлаш нийса йоацилга кхетадир аз. Йийцача тайпара хиннаяцар Нагоя.

Сона дийцачох дукхагIлар укхаза долаш дар: бIаь метрага дIакхоача шера проспекташ, вай хапара хоза цIенош, городской кварталий лостам бола план.

Нагое вах ши миллионал совгIа саг. Бакъда, улицашка наггахьа мара саг бIаргагуш вацар. Машинаш яр Iалаьмате дукха. Цкъарчоа хеталу ерригa город машинаша дIаьккхача санна.

Статистика дашеах, Нагое я 1840 эзар автомобиль. Цхьан сага-сих лаьрхIача Токио а Осаке а йолчарел дукха а дукхагIа хул уж. Цу тIехь а чакхдалац гIулакх. Нагое гIолла чакхйоал сиха машинаш лела итт автомагистраль. Укхаза я йоккха машиннаькъа, форда, авиатранспортни вокзалаш.

Автомобилий газаша, бIаьш йолча заводий турбашкара хьалъухача кIуро геттара а бIехду горэдера фо. Цо бIаргех хий ухийт, халла мара садаккхийтац. Лерга цIана бIаттIача дIакхоачаву моторий таташа. Наькъашта юхе гIолла хьалъегIача йокъаеннaлла йоахкача гаьнилгий вIаштIехьдалац фо цIендо а тата кIезигде а. Цудухьа гIаш лела йиш йолаш бац Нагое баха нах, цудухьа дукхагIча даькъе машинашца лел уж кораш дIа а къайла, кондиционераш хьал а сега. ХIаьта гIаш лела безам болчоа машиннаькъа вокзалаи Сахан яха торгови кварталаи юххе лаьттан кIалхара галереяш я. Цига километраш йIаьха йолча улицашка я тикаш, ресторанаш, сакъерда моттигаш.

Нагое бахача наха шоайчох «кхоанеи город» лархIа йиш йоацилга кхетадаь дукха ха я. 1975 шера хержа прогрессивни уйлаш йола мэр К. Мотояма керте латтача муниципалитето «тIом» дIахьийнаб машинашта. Соахка тIайийцаяр города транспортни проблемаш къоастаяра йола кхаь шера план. Къаьстта теркам тIабахийтаб общественни транспорт, белгала аьлча, метрополитени автобусаши лелига дегIадоаладара. Цу гIулакхашта городской Iаьдалаша хьожадаьд 216 миллиард иен.

ХIанз Нагое болх беш я 38,1 километр йIаьха йола метро кхо лини. ХIара дийнахьа цар дIа-юха вуг 780 эзар саг, бакъда из наьха хьашташ вIалла а кхоачашдеш дац. Цудухьа укх гаргарча шерашка 125 километрага дIакхоачае лерхI метро дIоахал. Эргайоаккхаш латт автобусни транспорт а: керда маршруташ хьаеллаи латт, автобусаша болх бу ха дукхагIа хулийт (хIанз сайрийна 8—9 сахьат даллалца автобусаш лел Нагое).

Дукххача обозревателаша К. Мэтоямас чакхдоаха прогрессивни гIулакхаш белгал а доахаш, Нагоягара масал эца йиш йоацилга дагадохийт. Мехка йоккхийча городашка геттара а дукха я машинаш, вIалла а яц стоянкаш, готтига я улицаш. Цо автотранспорт лелилга халача хьала тIа оттаду. ХIанз, масала, Токио а кхыча городий централни районашка а шоай доалахьара автомобилаш ца лелийтарах дола дош дувца оттадаьд. ХIаьта заводаша цхьаннена тIехьа шоллагIъяр йолаш арахец машинаш. Из я таханарча Японе йолча парадоксех цаI.

А. ЛАЗАРЕВ,
АПН соб. корр.
Токио.

НРБ. Электрокарайн токарайн Софийски институто хьаьяьй электромобила керда модель. ХIанз болгарски столица улицашка тохкам бу цунна.

Цу модела ларде хьаергья цаI, цаI-ах, шиъ, шиъ-ах тонн мухь дIахьоргбола коммунально - бытовой гIулакхаш дара лаьрхIа йола электромобилаш.

БТА — ТАСС сурт.

ХИЙ ДИЛЛАРАХ БОАЛА ПАЙДА

Укх тIеххьарча итт шера хий дулла гIирсаш хьалдарга диллача дунеи тIа хьалхарча моттиге кхаьчай Советски Союз. Цхьабакъда, дувцар рекордех дац. Юртбоахама производство тешшаме а боаррамагIа а дегIайоалаяра аьттув болаш дац вай мехка Iалама хьалаш. Цудухьа йокъал уггача лаьтташта хий диллара а тIоадал сов дукха йола лаьтташ доккъадара а дукха рузкъа дIаахийта дезаш хул. Из ца дича вIаштIехьдалац хаоттама хьалаш моллагIча тайпара дале а дика хьувкъамаш чуда.

КховзткъалагIа шераш юкъекхаьчача хана, хий дулла гIирсаш хьалдарах вай мехка халкъа боахама доккха дакъа хьахила доладеннача хана, вай. цига дар 16 миллион гектар хий дулла лаьтташи докъадаь лаьтташи. Из дар дукххача бIаьшеренашка къахьегарах хьахиннар. хIана аьлча ирригационни системаш вай мехка (масала, Средни Азе) хиннай антични хана денз, хIаьта ушадаш хинна лаьтта Прибалтике, Белоруссе, Украине докъадеш хиннад ворхIе даь хана денз. 1966 шера денз 1975 шу хьатIакхаччалца, е вешта аьлча, нийс шера реконструкци а яь эксплуатаце дIачуденнад хий дулла 14,7 миллион гектар лаьтта. Из иштта дале а, ирригационни гIирсаш хьалделга сихдара йолча йоккхийча торонех хIанз а бизза пайда эцац вайцига.

Йолаш я гIишлой индустре тешшаме база, йолаш я цу гIулакха эша лаьрхха техника, шортта ба специалисташ — 1,3 миллион совгIа бодхло, 77 Iилма - тохкама организаци я гидротехникаи мелиорацеи дешаш къестадеш. Из ше мел дар долча вай мехка йиш я хIара шера ши миллион гектара тIа хий диллара эша мелиоративни системаш хьалъе.

Тоадаь лаьтташ 25 миллион гектарал дукхагIа да вайцига, хIаьта иттлагIча пятилетке царна тIакхетаргья кхы а 9,5 миллион гектар. Оахачеи хIамаш дIаювчеи бархI процент гаргга долча хий дехкача лаьтташа лу колхозийи пачхьалкхеи боахамийи лаьттан тIара йоаля дуьлагIа дакъа продукци. Кхы цхи шу дьлча тоадаьча лаьтташа лургья кхоалагIа дакъа продукци.

Из иштта хургхилар хьахьокх мелиоративни гIирсаш хьалдара Iалаьмате дукха капиталовложенеш хьожаяро — иттлагIча пятилетке цу балхашта хьожадаьд 41 миллиард сом. Из хул Советски Iаьдал даьлча денз юрта боахамга дIадахийтача ерригача капитальни вложенеех бархIлагIа дакъа. Дагадоххарга аьлча, лаьтташта капитальни ремонт яра дIадохийта ахча пачхьалкхено шийгара дохийт.

Юххера а цох хьахулар ер да:

— хий дехкача лаьтташ тIара чудахьа ялат 26—27 миллион тоннага дIакхоачаргда;

— чIоагIлургья фуражни баланс, шоззa дукхагIа хургья хий дехка даьгIенаши цонаши, цунга хьежжа дебаргда хьайбаш, дукхагIа доаккхаргда дулх;

— мехкага хIара шера 9 миллион тонн совгIа боамбибезал кхоачаргья (хIана чуэцар → 7,7 миллион тонн), чуэцаргда 2,8 миллион тонн дуга (хIанз чуэцар — ши миллион тонн гаргга да).

Гуш ма-хиллара, лаьтташта мелиораци яро тоадергда наха кхачан продукташ лоаттаелга, хIаьта кхачани яйгеи промышленность бедалиа тешшаме Iалашъергья.

Из а дерригa хинна Iац. Мелиораци яро лакхъергья лаьтта леладара культура, аттача боаккхаргба ахархой къахьегам. Дувцар фуд аьлча, из да хий дехкача лаьттан керда миллионаш гектараш юкъейоалаяь ца Iеш, бухсоцаш юртбоахама производства дерригача доакъошка шерра Iилма-технически прогресс юкъейоалаергья яхилга да.

Хии боахама гIирсаш хьалделга сихдаро дIадех хих дикагIча тайпара пайда эцилга. Средни Азе, Украина, Российски Федераце къулбехье санна йолча йоккхийча юртбоахама регионашта геттара дукха хий эш. Хетаргахьа, Къилбаседени СибарегIени хиш цига дIа ца дерзадича доале тамаш я.

Лев ВОСКРЕСЕНСКИЙ,
АПН комментатор.

Литературни оагIув

Хь. ОСМИЕВ

ЛОАМАШ ДУКХА ДЕЗАШ...

Ха тIа этта наьртий санна,
Латт шо, лоамаш,
Кертех чоалбаш хьоарчаяь,
ШакIаш санна цIена бовхьаш
УрагIдихьа,
Сегаленах гIортадаь.

Аз хамбу шун, лакха
лоамаш:
Дага мел доагI,
Оаш со гIоза лелаву.
Сай лоамашка сона малх а
СийрдагI, бIайкагI
Хьежаш санна хеталу.

Са ираза овла ба шо,
Нана - лоамаш,
Со теркаваь ага да.
Накха хьийкха нана санна,
Дукха дезаш
Аз шо даим дувцаргда:

Малх хьалбаьлар, бус
баьца тIа
Дилла из тхир,
Жовхьараш мо, къегадеш,
Тхьайса лаьтта, сийна хьунаш
Оалхазарий
Ашарийца екаеш.

Безам ба са. Духьалкхийттар.
Воша санна,
МархIа волла безам ба.
Долла хIама айса хьаста,
Сай иллеца
Хоастаде са безам ба...

ЦIаста кIудал тIаьнах уллаш
Хи тIа йоагIа
Лоаман йоI аз хоастаю..,
Сох бIаргкхийтта раьза
хинна,
Цо а сога
Ший кIай йовлакх лостаду.

●

М.-С. ПЛИЕВ

ДОАЦАР ГУЛДУ МОТТ

Цу Iоажалах тоссалулба
Доацар гулду мотт.
Из каш санна цунна лойла
Ше хьув баге гот.

Уж йоахараш цо хьагулду,
«ПIижтI» мел аьнначар.
Цо уж дохьаж детташ
дикъду,
БIехдеш даьнначар.

Ши саг шоайла тара кхераш,
Бекх цо юкъе цIур.
БIехъе гIерташ зизай лараш,
Бетт ший Iаьржа кIур.

Кхераш гаьнах зиза латар,
Зизах хилар сом,
Хьувз из даим лехаш хетар,
Наха цхьа цатоам.

Цу бIехала цIог мо из хьувз,
Дохьаж дIа-хьа детт.
Зулам даькхе, наб е дIатув,
Цох ший ираз хет.

Цу Iоажалах тоссалулба,
Деганн эттIо моттI
Из каш санна цунна лойла
Ше хьув баге готI

●

Хьамзат ОСМИЕВ

Деррига а хьога доагIа

Наха юкъе нийслуш мел
дар —
Хьо хьоастар а чов еш
дар а —
Деррига а хьога доагIа,
Бий мо мара доаца дог.

Селла дукха кагдоаллача
Дега «гартах» тийша ба-кха
Укх дунеи тIа вахаш—лелаш
Саго ловза хIара ког.

Зизаша бIарг хьоасташ
санна,
Хье хьовстаргдар мара
хьога
Ца кхоачаре, хьо дукхагIа
Дахарг ма дар, сага дог.

Хьогахь хьайза бIеха
тоатол,
ВIалла хьокха ца долийтал,
Хьол тIехдаккха могаш хилар...
Цунах, дог, со чIоагIа хьог,
Бакъда, из де хьанна мог!

Ю. КУРСКИЕВ

ХIАНЗ ИЗ ТIЕХЬА ДАР

ДУВЦАР

ЦIа мара юкъе доацаш бахар Мочкъеи Сосаркъеи. Цхьана лелаш, ловзаш дIадихьадар берал. Цхьан школе, цхьан парте тIа багIаш йистеяьккхар бархI класс. Цхьан совхозе бар уж болх беш а. Мочкъа совхоза диспетчер вар. Сосаркъа-механизатор. Лоалахой, юртахой хьогаш барттайна, безаме бахар. ЦIаккха а дохаргдоацаш санна, чIоагIадар царна юкъера доттагIал. ХIаьта шоай дай мо вIашн тIера болаш бахар цар дезалаш а.

Хьанна хов, иитта безаме дIадаха а мегар царна юкъера доттагIал, нагахь санна, царех цхьанне керта чу харц уйла ессаецаре. Кхо воIи йоIи долча Сосаркъийна дегадехар сесага тIа саг йоалае. Шоай юртара жеро — Каси яр цун корта хьовзабаьр. Шийна вIалла дага а доацаш балхах, новкъостех, дезалах хийравоаккхаш латтар из Касецарча «безамо». Хьалха санна доацаш тIехьавусар балха, дечкъар доттагIчох. Къаракъаццара чам совбоалаш боагIар. Бийсан геттара ха яхача мара чуваг1ацар. Цхьан хIаман из бехке йолаш санна, бахьан доацаш дов дохкар сесагаца.

ХIанз цох дукхагIа беттало-ра цхьаннахьа а беш болх а боацаш, наьха хьакъ дуаш лела къаракъа хьаьший. Вешта Сосаркъий безам тIабаха Каси а яцар дунен чу ше яьлча денз балхах кулг-теха-м. Цун вахара керттера чулоацам бар дукха маьре ахари спекулянци елгеп. Базара ухаш ена импортни пахашкаш сов мах а боахаш йохкар, нах Iехабора. ВIалла эхь э ца хеташ, тиха чу пхи сом мара ца доаккха касынка 10—12 сомах дохкар. ХIара махерови орга тIера пхийтта сом киса доллар.

КIирандийнахьа городе хIамаш йохкача базар тIа ваха волаш Каси шийна яйча геттара гIалвахар Сосаркъа. Цу дийнахьа дIадувцa лаьрхIар цо дукккача хана денз дега чу къувлар. Цхьабакъда, цунца нах хиларца дIатIаваха лоархаIвацар Касена. Цигара уж дIа баллалца ха дIаяхийтара базара цхьан оагIорахьа йоаллача пивнушка чу вахар Сосаркъа. Дикка ха яьккхар цо йий молаш латташ в. Бакъда базар хIанз йолаелча санна латтар. Юха а Каси йолча дIатIваханзар из. Гаьнара хьежар, хIанзеи — хIанзеи яргъяцар хьогI яр, яхаш. Каси латтача оагIорахьа сов дукха хьийжача Сосаркъий ши бIарг кIайбеннабар базар чакхйоалаш латтача хана. Бакъда, дукхагIбараш дIакъесташ бале а Касии цун доттагIийн шоаш латтачара меттахь — боалаш бацар. Базара ена хIамилгаш фуннагIдаь а маьхала яха гIертар. Тоха са доацаш гоама бар уж Сосаркъийна хIанз. Шийна мегача юкъера Каси хьа а яьккха, милицега лувцийтаргбар цо хIана а цIа ца болхаш латта спекулянткащ. Бакъда из цо линзар, Касена новкъа хилар кхерар. Каси бахьанце фуннагIа а ла кийча вац из.

Базар тIара тIеххьарчарца араяьнна юрта уха автобус соцача йодяр Каси. Цу ханна, цунна мичара воагIа ца ховш тIакхийра Сосаркъа.

— Каси, сиха дaладир Сосаркъас къамаьл, — я дIаьха ди да тахан со хьога хьежаш лела. Цунах Iа сона бехкбулларгбац мотт сона Iа ладувгIаре массехк дош дар са хьога ала. Хьо гешалахь, дег чура ла чз хьога хIанз яхар. Пхи бутт хьалха эгара хьалха вай къамаьл хилча денз хьо мара хIама дац сона дага латташ. Хьо йоацаш дар вахар хетац сона. Тахан юха а дех аз хьогара, йола сога, — чакхдалийтар Сосаркъас къамаьл.

Цун дезал, сесаг яле а цунга маьре яха духьал хиланзар Каси. Юрта цIи хезача механизаторга маьрел де ше раьза йолга дIахайтар цо.

Бакъда, Мочкъа-м вацар Сосаркъийна раьза. Дукха дийцар дар цу сарахьа.

— Хьо хьаьр ваьчнаш мотт сона. Дий бер, хозала яла йоалла хьа сесаг Фатима. Фуд хьона дагадехар шовзткъе итт шерага къахьча хапа? Хьай дезалах эхь хетаций хьона? Iа из йоалайой фу да лоархIаргва хьох цар. Бакъболча къонахаша леладу хIамаш дац уж. Хьога из йоалае яхараш хьа моастагIий ба, — йоахар Мочкъас.

Цхьан юкъа йист ца хулаш вагIар Сосаркъа. — Дезал, доттагIий! ДIадаьннад из Мочкъя хIанз. Каси йоацаш дар вахар дац. Из аз йоалаергья, кхетадой Iа! Йоалаергья! — аьнна юха а тIатехар цо.

ДоттагIчоа эгIазваха къамаьл кхы дIаьх ца деш, — са ши бIаог тIабаккхалахь, хьо цоах дехке-м ца воале, — аьнна гIеттар Мочкъа.

...Ах шу даьннадар ший дезалцара дIакъаьста кердача нускалца Сосаркъа ваха. Юхьанца санна цхьа безаме яцар Каси хIанз. Бакъдар аьлча, Сосаркъас кхы ца тоам барах-м дацар из. Касена дагадаьллар кхыдар: бетта къахьийгача ше хьайцача алапехра бехке вар (Касе дахь даьхийший йиIий воI). шоалагIа дале Каси Сосаркъийга йохийталга вIаштIехьдоаккхаш дикка «къахьийгадар» цо хург, волча найца чотах къаракъ мелаш. ТIаккха хIанз бокъонца вола найц хьаваьначул тIехьагIа-м дайм хIана хилац аьнна царцига хулар из.

— Дош дац ер дуне-м, гIулакх да Iа леладер, болх ба хьа бар, найса никъ каралаьцаб Iа, — яхаш найц хестош мелар къаракъ.

Цунна бала бацар Сосаркъий дезала, шийна Iехаве атта вола найц хилча. Из цунна кораваьвар.

Чудийттача маларо дог айдий, дерригача дунен дай шоаш хеташ кеп а хиле хийла улица гIа воалара ши «доттагI».

Уж шитта бIаргабайча тоха са доацаш чIоагIа исакъа хулар Мочкъийна.

цхьа дакъа вокх дезала. шоллагIа дакъа керда нускал доладеш хьахьорчадаь наьха доалла декхар токхаш, хайра сомаш чудахьацар маро.

Цхьан сарахьа кIаьдвенна балхара чувенача Сосаркъийга, — къонах, аьнна йолаелар Каси. — Я хьа мазуташ диттеи сомалгех яхен енай мотт хьона со хьайга. Сона кIордадаьд укх времяшка чу яха. Хье сона ваха безам болаш вале, болх хувцаргба Iа. Со, Къамбота йоI яц сомилгаш лерхIаш яьха. Совхозе болх баь Iа доаккхачох-м итт шера я мича варгва хьо наьха декхар дIатекха. Гой хьона нах Казахстане, Новосибирске, Омске, Магадане а бахе, шортта ахчаш а дахьаш цIаух. Хьо фу даь царел эсалагIа ва? Фуй из тракторилг? Сенна эш шортта ахча ца доагIа болх. — чакхдалийтар Касе къамаьл.

Хап сонам мишта бутаргба аз сай болх. Дукха ха я со укх совхозе балха вола. Цул совгIа, бIарг кхаба, доал эшаш дезал в ма-бий, — шорттига йистхилар Сосаркъа.

— Болх. дезал. Царцаря хье ца къоасталой сенна йолаьй Iа со?

— Хьо мар хIама дац са укх дунен тIа, Iа сога дийцар — юха а чухеккар «нускало».

— Мегад, Iа яхар дергIа вай, — аьнна. кухнегахьа дIачувахар Сосаркъа.

Совхозе кулгалхоша яхачунга ла а ца дувгIаш балхара дIаваьлар Сосаркъа. Юрта кхашкара бIаьстан балхаш эгара сихденнача хана, эгара дукхагIа, механизатораш эшача хаца, ше хьалкхийнача, эгара хьалха ше къахьегама вахар дIадолалаьча юртара ваьнна, гаьнарча СибарегIа ваха договорагIа болх а баь «дIаьха» сомаш дена нускала тоам бе дагахьа, цхьан сарахьа поезда тIа хайра из...

Цу бIаьсти денз Сосаркъа совхозе кхы балха ваханзар. ХIара шера бIаьсти йоалаш шехь дIалоаллар СибарегIа. БIарччача сезонагIа — ворхIбархI бетта кIирал дийнахьа а са ца лоIаш, са тоссаш хьалгIетте, сайрийна боал боллалца къахьегаш хала даькхха дена ахча дезалга сом ца кхеачийтар Касеца из йоалае шийна гIоаьдрашеца луаш, мелаш Iенгара воалар. Хьалха хиннача доттагIчуцеи юртарча дикача нахацеи гIулакх дацар. ХIанз цун эгара хьамсарагIа вола доттагI вар. пачхьалкхен рузкъах ка еттарах лаьца ваьлла цIа вена чул тIехьагIа а ца кхеташ, цхьаннахьа балха воаца Iази. ХIаьта ший бахьан доацаш лацар Сосаркъийна Iази везар а. Цкъалале — из уцIаьшкахьа-

«Даьллахь! — Ма хьаштдоацар да-кх, Сосаркъа, Iа леладер, ма харц никъ ба-кх къавеннача дийнахьа Iа каралаьцар. — Хьо тIера дIаваха вецаре, харцакъа баргбацар хьа дезал. Гой бIехача компанех дIаккхетарах хьа воIа Руслана фу хиннад? Ейнай цун къонал. Наьха киса кховдарах ха теха лаьца дIаваххийтав из. Фатима цу гIулакха бехке яц. Цун цхьанне кхец, ха тоьвац дезалга хьажа. Iурра денз сарралца ферме къахьегаш я. Ма-чIоагIа дохадаьд Iа хьай берий наьца дог. Хой-те хьона из?.. йохар Мочкъий уйлаша царга хьежаш латташ. Цу ханна Мочкъийна хьалхашка увттар сийрда ираз вахар. Чубузаш латтача маьлха дошоча эIанараша лепабора Бешлоам. Хьалхашкахьа дIахьежача гора тоаенна латта ахархой юрт. Шоай балха ди толамца чакхдаьккха цIенгахьа ухача цун къахьегамхошта раьза долаш ловзаш санна хетар малхбузехьара хьекха цIена фо. Хоза, ший тайпара хоза яр гонахьа! Ма-ираза да-кх тахана вахар! ТIаккха гаьнна юхатIехьашкахьа йолх уйлаш. Дагаух ер иразера вахар бахьан долаш Къилбаседа-Кавказа 1918—1920-ча шерашка лаьттача тIем тIа шоай са ца кхоеш деникинцех дийта бола дай, сийлахь-боккхача Даьймехка тIема шерашка Къилбаседа-Кавказера баьнна Берлине кхаччалца шеи ший новкъосташеи баь хала а бIаьха а тIема никъ. Кортамукъале, ираз бахьанце цу тIем тIа шоай дегIамаш Iодийкха турпалаш. Иштта селла хала лоралаьча лаьтта хIана нийслу теш харц нах. Уж ба Сосаркъа нийсача наькъа тIара ваькхар. Ма хьона эшаш бацар-кх уж IазийтIар, фу хург теш хьох дIахо?».

Новкъа, геттара новкъа дар Мочкъийна эIамига волаш денз везаш хиннача новкъосто ше дах хьехар дIа ца эцаш, из харц никъ по каралацар.

Бакъда, Сосаркъа хьакхеташ вацар...

...КхоалагIа бутт боалаш латтар Сосаркъа юха а «ший сезонагIа» болх бе ваха. ДIахьачча хана дайта цхьа кахьат мара кхы хабар дацар цунгара. Цу гIулакха сагота яр Касп. Бакъдар аьлча, маьрагара цадоагIа кахьат дацар цуна дагадаьллар. Цо сагатдаьр дар кхыдар — переводагIа на доагIа ахча. Касеца хIанз чIоагIа эшар из. ТIеххьара базара яха ена хIамаш йохкаш латтачара ОБХСС болхлоша лаьцаяр из. Цунгара дукха хIамаш лаьцаяр цIагIа чухьежа а.

Касена хетар, нагахь санна хIанз маро ахча дайтаре, кхаа хIама елча шийгара дIаяьха хIамаш юха хьалургья аьшка. Бакъда спекулянта хетар хургдолаш дацар, ца хиларал совгIа из чуйоллара уголовни гIулакх вIашагIдоллаш бар милице болхлой. Из Касена хацар.

Хацар Касена шийна маро ахча ца дайтар бахьан а.

Новосибирске балха дIаваха дукха ха ялале цIаьхха хала цамогаш а хиина метта уллар Сосаркъа. Хьалхарча хана йIовкараш хургья яраш яхаш дукха теркал даьдацар цо лазар. Бакъда лазаро бегаш бацар. Цамоттар хилар Сосаркъийна цхьан сарахьа. МерагIеи багагIеи доладелар цIий. Новкъостий сиха оарцагIбаькна чехка больнице вигарах ца леш висар цу бус. Лораша кхайкор да аьлар Сосаркъийна хиннар.

ВIаштта массехк шера договорагIа а ухаш, са белгало яьлча денз сайрийна боад боллалца, лайна, догIа кIал, шийла-йIайха яр аьнна цIагIа ца Iеш, болх беш йиаь хало тIаьнаяр.

...КхоалагIа бутт бар из больнице улла. Сагота вар Сосаркъа. Лазар дIакъасташ дацар. ЦIагIара хабар дацар. Цигарча лораша шийна медла дика дарба дойя а, ше цIавигача сихагIа верзаргволаш санна хетар. ЦIенгахьа яр уйлаш. Цудухьа дийхар цо новкъосташкара ше кхы а кIалвисалехьа цIавигар.

Шера юкъе эгара йIайхагIа йола ха-ахка дар Сосаркъа новкъосташа цIавоалаваьча хана. Баьццара яр юрт. Хьалхарча бус дийлхача догIо кхы а сийрдабаьккхабар цу баьццарча гаьний бос. Еррига юрт къегош сийрда хьежар ахкан бIайха малх. Шоай низ болча кулгашца, хьаьналча къахьегамца хьалкхедаь ялат чуэцаш, совхоза хьайбашта долакъяр кийчдеш бар цун юртхой. Цхьа ший тайпара безамен хозеи яр гонахье. Бакъда, безаме яцар, даьсса дар Сосаркъий цIа йолла хIама дIа а йоаккхаш, законагIа йоагIаш йола суд а яь, чуеллаяр базархо — Каси.

ЦIаккха саг ца ваьхача санна тиша, гIайгIане латтар ший хана къонача «нускалца» Сосаркъас безам бна цIа.

Тхьовре а балха сезон чакхъяьккхаяр ер цIаккхаьчача, кхоачаш из Iо а хале царцига воагIаш хинна цун къаракъа доттагIа Iази хIанз гуш вацар. Сагота, геттара а сагота яр цу цIалга чу.

Юрта дехьа йисте бахача цун вокх дезала хацар шоай да иштта цамогаш а волаш цIавоалаваьлга. Царга саго дIа а аьнналацар. Е царга а е Мочкъийга а хабар дахьийта юхь йоацаш ше цIаккхаьчача шоллагIча дийнахьа лоалахошка «скори» а схийта больнице вахар из.

Дикка ха яр больнице из улла. Бакъда, ди-тIехьагIа кIалвисе мара гIойле хилацар цунна. АргIан маха техачул тIехьагIа, лазар кIезига лаьгIденна тхьагIара ваха иллача Сосаркъийна хазанзар хьалха Мочкъа а волаш Фатимеи, Аслани, Беслани, Мадии палате чубоагIаш. БIаргаш цIаьхха хьалекхача шийна гур гIа да моттар цунна. Цун менге гIовгенгахьа латтача гIаила тIа вагIар Мочкъа. Фатима когашкахьа ягIар, ши воIи йоIи дехьагIа уралаттар. Руслан а хургвар цунна лаьца ваьлла вецаре. Бакъда, из гIа дацар. Сосаркъа больнице уллаьлла шоашта дIа ма хайнге а, цунга хьажа бахьа цун доттагIчий дезали бар уж. Царгахьа дIахьожалацар Сосаркъа. Эхь хетар, хьайнст хулалацар. Ер санна вола башхалика доттагIа, ер санна бола дезал вIа а кхайса, кхы саг а йоалаяь, цунна болча тоама юртара гаьнна балха а ухаш, царц никъ ше каралацар селла чIоагIа новкъалар цунна, тоха са доацаш, дехке ваьшнавар. БIаргех хий ухар. «Къин тIера довла сона, деррига а юха, юхьанца денз юха а лададергда аз», яхаш маьлхара хьежар дезалгахьа. Бакъда, хIанз из тIехьадар. Цун низал котдоалаш латтар лазар...

Москва тахан. СУРТА ТIА: Кремле.
А. СТУЖИНА сурт. ТАСС фотохроника.

Г. ГАГИЕВ

НАХАГА

Дех аз шуга: ва нах,
Дунен дикал золаш,
Укх лаьттан тIа дахаш
Хиларах хам белаш.

Халонаша цкъаза
ДIаккхухье а бос,
Вахаш хилар — из я
Йоккха дегагIоз.

Вахар, шалта санна,
Цкъазе ира да.

Бакъда, вахаш хилар
Доккха ираз да.

Массанега кхаьча
Из ираз ма-дац.
Ираз кхаьчар мара
Нанас Iовеш вац

Баркал шоана, ноаной,
Оаш тхо Iодарах!
Баркал хьона, дуне,
Тхо хьалкхедарах!

БЕЗАМ

Хьо зIамига йолча хана,
Хьол нийрчагI хургдацар бер.
«Малав ер югаргъяр?» —
яхаш,
Боагар хьа наьна кер.

Сай гаргара хьо ца хург,
Бергбар аз дохьажах къургI

ФуралIал хиннай хьох
хIанз-м,
БIергашка — Iаьржа цIи.
Хьа дIаьха цIацкъамаш
дайча,
Йицлу сона сай цIи.

Сай гаргара хьо ца хург,
Бергбар аз дохьажах къургI

Р. ЧЕМХИЛЬГОВА

* * *

Ма цIена я
йиIий уйла,
Аргда сайна
ховр.
Кхер кого лозор
лаьтта хийла,
Массанена де
гIерт товр.
ЧIоагIа тамашийна
маькха хам бе лов.

Нагахьа дош лой везачунна,
Хьеже а, алац
дукха гов.
Уйлаш, йIий
уйлаш,
Деррига беркат
шеех довл.
Шун алах
ца воагаш
Саго ваьхав миштa оал?!

* * *

Сона мел дезача хана
Отташ хилча Iа,
Ла цамогаш шелал
Тергьяр хьа дега.
Цо кIалаита, тIаккха
ВоагIаргвар хьогар деха:
«Езар, хозий хьона,
гIо вайна бIаьсти еха»,
Яц со иштта бирса,

Оамал хьа сенна яц,
КIезига ловш мо сайна,
Ца йийхача могаргдац.
Хоадам боацаш
хилац хIама,
Цкъа ца ерзаш—чов.
ФуннагI дича вицлац
дега,
Алап фуд вай дов!!

С. АРЧАКОВ

Комсомольцаш

Долх Вай замамца гIа
боахаш,
Дегашка лотабаь балха сийг,
Аьшка элчаща лаьтта оахаш,
Цунна тIехьа тоссаш хьажкIа
фийг...
фийг...
Вай да тахан болар эцаш,
Кьонча дегай гойташ боккха
низ.

ВIалла халонех ца къехкаш,
Дерга дIаьха наькъаш тахан
денз.
Вай да тахан хьунаш техкаш,
Дуне мелд юллаш йIаькха
БАМ,
Фуд хьогI вайна
дулургдоацаш!
Отаргда вай хийна моакхаз
лоам.

Тахани кхоанеи хургда

10 ИЮЛЬ

С. М. Кирова цIерагIа культуран салаIарен парк: 14.00. Массовикаш, ловзараш, викторинаш. 16.00. Кинолекторий. «Паччахьалкхе, бокъо, вай зама» яха лекци. 17.00. Баьццара театр. «Седкъилг» яхача вокально - инструментальни ансамбла концерт. 18.00. Музыкальни эстрада. Нохч - ГIалгIай паччахьалкхен филармоне симфонически оркестра концерт. «Гонахьара Iалам лорадар халкъа боахама лоархIаме декхар да» яха кинофестиваль. 19.30. Халхара майда, Кагирхой салаIара сайре.

В. И. Ленина цIерагIа культура Дворец: 11.00. Кинозал. «Заманхо» яха бераштен кхелетараштен дола кинотеатр. 12.00. Аттракционий городок. 19.00. Ахканара кинолекторий. «ХIанзарча хьалашка Iилманен дынея юкъе латта къовсам» яха лекци. 20.00. Iилма-популярни документальни фильмаш хьокхар.

Химикий культура Дворец: «Парижски коммуна къона турпалаш» яха литература дешар. 11.00. «Сона дуне гу» яхача темагIа асфальта тIа сурташ дехка цIей. 12.00. Спортивни майда тIара спортивни ловзараш. 19.00. «Планета» яха ахканара майда. «Саг, общество, закон» яхача темагIа йола милице берий цIен инспектора Л. А. Шалгинай беседа. 20.00. Документальни фильм хьокхар.

Н. К. Крупская цIерагIа культура Дворец: 15 сахьат даьлча денз 18 сахьат даллалца хургья машиннаькъахой революционни, тIема, къахьегама сийлен халкъа музей. 16 сахьат даьлча денз 21 сахьат даллалца болх беш хургья аттракционаш. 19.30. Ахканара кинолекторий. «Лаьттан лоаттами лаьтта агара бахьанаш» яха лекци. Документальни фильмаш хьокхар. 20.00. Кагирхой салаIара сайре. «Сигала бесара экспресс» яхача ВИА концерт.

«Красный молот» завода культура ЦIа: 17.30. Атеизмах долча литература обзор. Тематически кино хьокхар.

«Пролетбата» цIерагIа культура ЦIа: 11.00. «Чебурашка» яха берий кинотеатр. 17.00. Кинолекторий. «Алкоголь: тIехьена цох доала зулам» яха лекци. Iилма-популярни фильмаш хьокхар. 19.00. Кагирхой салаIара сайре.

11 ИЮЛЬ

С. М. Кирова цIерагIа культуран салаIарен парк: 14.00. Массовикаш, ловзараш, витринаш. 16.00. Кинолекторий. «Гонахьара Iалам лорадар халкъа боахама лоархIаме декхар» яха лекци. 17.00. Музыкальни эстрада. Нохч-ГIалгIай паччахьалкхен филармоне симфонически оркестра концерт. 18.30. Баьццара театр. «Красный молот» завода культура ЦIен художественни самодеятельноста коллектива концерт. 19.30. Халхара майда, Кагирхой салаIара сайре. 20.00. «Гонахьара Iалам лорадар халкъа боахама лоархIаме декхар да» яха кинофестиваль.

В. И. Ленина цIерагIа культура Дворец: 10.00. Аттракционий городок. 11.00. Кинозал. «Заманхо» яха бераштен кхелетараштен дола кинотеатр. 16.00. Ахканара кинолекторий. Заводской района къахьегамхошта йола юридически консультаци. 18.00. Люксембург Розай цIерагIча улица цIей. «Шоай города сийи хозали бахьан долаш» яха радиожурнал. 20.00. Баьццара театр. Юхахьувкха фильмаш.

Химикий культура Дворец. 10.00. Чкъаьрий лувцачун Ленна хетаяь беседа. 11.00. «Дай мехка гIолла гобаккхар» яха киноникъ бар. 12.00. Спортивни ловзараш. 19.00. «Ветерок» яха ахканара майда. «Саг, общество, закон» яха милице берий цIен инспектора Л. А. Шалгинай беседа. 20.00. Документальни фильмаш хьокхар.

Н. К. Крупская цIерагIа культура Дворец: 10.00. «Къона ленинец» яха кинотеатр. 12.00. Фаьлгаш дувца утренник. 11 сахьат даьлча денз 21 сахьат даллалца аттракционаш. 15 сахьат даьлча денз 18 сахьат даллалца машиннаькъахой революционни, тIема, къахьегама сийлен музей. 19.30. Ахканара кинолекторий. Документальни фильмаш хьокхар. 20.00. Кагирхой салаIара сайре. «Сигала бесара экспресс» яхача ВИА концерт.

«Красный молот» завода культура ЦIа. 11.00. Берашта дола «Сакъердамеча гIулакхий сахьат». 12.00. «Космонавт» яха берий кинотеатр.

«Пролетбата» цIерагIа культура ЦIа: 11.00. «Чебурашка» яха берий кинотеатр. 17.00. Технически пропаганда кинолекторий. «Лаьттан чений дай?» яха Iилма - популярни кинофильм. 19.00. Кагирхой салаIара сайре.

ФУТБОЛ

Селхан Грознерча С. Орджоникидзе цIерагIча стадионе «Терек» командаца ловзаш хилар Кутансерча «Торпедо» футболисташ. Матч чакхъяьлар 2:1 счет а йолаш, хьаьший котт а боалаш.

Редактор
Т. А. ТЕБОЕВ.

КИРГИЗСКИ ССР. Иссык-Куль яхача Iама йисте ахкан сезон я. СалоIа цIенош, санаторенаш, пансионаташ мехка ерригача союзни республикашкара 200 эзар саг тIалцаргва. Баьца тIаийдар Иссык-Куле мохк агарах хатар хиннача Газли яхача узбекски посёлкера даьхка бераш. БIаь кIаьнкон йийгон мах боацача путевкагIа салоIарга укхаза дикагIдолча хинна дезарашка.

СУРТА ТIА: Киргизски университета студентка, Панфилова цIерагIа пионерлагера вожата З. Абдулабекова узбекски берашца.

Н. ЖИГАНОВА сурт. ТАСС фотохроника.

ТЕЛЕВИДЕНИ

10 июль

I ПРОГРАММА

9.00 — Кердадараш. 9.10 — Б. Т. [illegible] гимнастика. 9.30 — Б. Т. «Абыгдейка». 10.00 — [illegible] 10.30 — Б. Т. [illegible] почта». Музыкальни программа. 11.00 — Дукха серей [illegible] фильм «БIаьстий [illegible]». 2-гIа серия. [illegible] — М. Исаковски поэзий. [illegible] — «Дика тоадараш дукхагIа». [illegible]

[illegible]

II ПРОГРАММА

[illegible]

11 июль

I ПРОГРАММА

9.00 — Кердадараш. 9.10 — Б. Т. [illegible] 10.00 — «Сойта». Б. Т. «Будильник». [illegible]

[illegible]

II ПРОГРАММА

12.00 — «Къона ленинец». Пионераштен школьникаштен телевизиони. [illegible] «Патриот» [illegible]

КОНКУРСАГIА БОАЛАШ ДЕША ДIАИЙБУ

Нохч - ГIалгIай АССР культура Министерства кхы тIа а хьайбу конкурсагIа а боаиаш искусства Воронежски пачхьалкхален института театральни факультете ТЕАТРА А КИНО А АРТИСТА говзал Iомавра деша бахийта абитуриенташ.

Заявленеш хьийнергва ях шера 13 июлага кхаччалца. Деша дIаяздара гIулакх долча деша дезаш бар яа беза укх адресагIа: НГIАССР культура Министерства, № 8 йола цIа, телефонаш 2-63-77; 2-33-80; Х. Нурадилова цIерагIа Нохч-ГIалгIай Пачхьалкхален драматически театр.

ТХА АДРЕС: 364051, г. Грозный, Ленина, 9 (3-гIа этаж). Телефонаш: редактора — 3-44-96; редактора зам. — 3-39-11; бехктохкама секретаря — 3-34-38; партийни вахарси культуран отделий — 3-61-46; промышленности отдела — 3-42-30; юрта боахама отдела — 3-42-28; письмой отдела — 2-80-71; бухгалтере — 2-54-30, корректорске — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364051. г. Грозный, ул. Ленина, 9 (3-й этаж). Телефоны редактора — 3-44-96; зам. редактора — 3-39-11; ответственного секретаря — 3-34-38; отделов партийной жизни и культуры — 3-61-46; отдела промышленности — 3-42-30; отдела сельского хозяйства — 3-42-28; отдела писем — 3-74-65; бухгалтерии — 2-54-30; корректорской — 2-89-88.

Газет арадувл шинарей, ереи, шоаттей деношка.

«Грозненский рабочий» издательства типографи, Моаковске 92. Типография изд-ва «Грозненский рабочий», Маяковского 92. Заказ 5097.